



(ISSN: 2587-0238)

Türe, H. (2022). Pre-service Teachers' Experiences in Creating Social Studies Textbook Modules, *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 7(19), 1614-1671.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijetsar.520>

Article Type (Makale Türü): Research Article

PRE-SERVICE TEACHERS' EXPERIENCES IN CREATING SOCIAL STUDIES TEXTBOOK MODULES*

Hatice TÜRE

Anadolu University, Eskişehir, Turkey, haticeture@anadolu.edu.tr

ORCID: 0000-0003-3118-2997

Received: 07.05.2022

Accepted: 26.07.2022

Published: 02.09.2022

ABSTRACT

The social studies course enables students to gain content, comprehend learning processes, and become effective citizens by integrating various types of information relevant to social sciences. One of the basic materials used by teachers and secondary school students in the social studies course is textbooks. In this research, pre-service social studies teachers were enabled to create a textbook module within the scope of the social studies textbook review course and to gain experience regarding the textbooks they will use as basic materials in social studies courses in their future professional lives. The main purpose of the study is to reveal the experiences of pre-service social studies teachers in the process of creating a social studies textbook module. In the research, phenomenology, which is one of the qualitative research designs, was adopted. Criterion sampling technique was used to determine the participants. The participants of the study consisted of 10 pre-service social studies teachers. The data of the study were collected through semi-structured interviews and were analyzed through inductive analysis. As a result of the research, it was revealed that the pre-service teachers included various activities and visuals in the social studies textbook modules and aimed to create the formal, visual, content, linguistic, and expressive characteristics of the modules in accordance with the students' level. Pre-service teachers emphasized that creating a social studies textbook module had various benefits for them. In the study, some of the pre-service teachers stated that creating a social studies textbook module brought them closer to the teaching profession. As a conclusion, pre-service teachers suggested that the elective social studies textbook review course should be a compulsory course. Based on this research, it may be recommended to conduct studies on the application of social studies textbook modules prepared by pre-service teachers and to examine the effects of textbook modules in practice.

Keywords: Social studies, textbook, pre-service teachers.

*This research supported by Anadolu University with project number 2204E038 and was presented as an abstract 6th International Congress of Eurasian Social Sciences (ICOESS) in 13-16 May 2022.

INTRODUCTION

Social studies is a field of study on human beings and enables students to develop awareness of participation in social life by gaining knowledge on social sciences through the content of the course and to become effective citizens by understanding their own learning processes (Hansen & Puustinen, 2021; Zarillo, 2016). The social studies course is "an interdisciplinary combination of the concepts of social sciences and humanities in order to improve citizenship skills such as problem solving and decision making on important social issues" (Barth, 1993, p. 57). The content of the social studies course is shaped by using information from social science disciplines, such as history, geography, sociology, psychology, anthropology, archaeology, and economics. However, knowledge from many other areas such as social studies, current events, daily life, art, and media is also accommodated in the course content (Martorella, 1998). In other words, the social studies course is created by integrating the information selected in accordance with the level of students from social sciences and other fields of study. In accordance with the nature of social studies, various methods, techniques and materials are used in the social studies course. One of the main materials used in the learning-teaching process in social studies course is textbooks.

A textbook, one of the most important inputs of education (Pingel, 2010), is the main written source for students in a course with content in accordance with the curriculum, examined and approved by experts. Textbooks have an important place in the learning-teaching process in bringing the content of the curriculum to the student. Social studies teachers benefit from textbooks to make it easier for students to follow the lesson in educational activities and to make learning more permanent (Nalçaçı, 2011, p. 322). In addition, social studies teachers organize the order of the subjects in the learning-teaching process in their lessons and their activities according to the textbooks. This practice reveals the importance of textbooks (Gülersoy, 2013). In fact, despite the proliferation of technological tools used in lessons such as smart boards, computers, tablets, and smartphones, textbooks still remain a basic material used in the learning-teaching process (Altun, 2013; Ertürk & Güler, 2017).

Textbook preparation refers to a systematic and dynamic process in which collaborative work areas are required (Kılıçoğlu, 2020). A qualified textbook should possess some features (Hali, 2014). It is important that the textbook is compatible with the learning outcomes in the curriculum and that the information presented in the textbook is objective. Books should provide guidance to students and be able to offer rich learning experiences. In textbooks, the content should be scientific and up-to-date, language and expression features that are suitable for students' age level should be used, different sources should be utilized, and chronological order should be considered. Students can also benefit from textbooks outside the school. Therefore, textbooks are important for students to learn independently and to support the knowledge, skills, and values they need to acquire in the social studies course. Furthermore, UNESCO emphasized the importance of including universal values for peace and human rights education in textbooks (Pingel, 2010). For this reason, it is also important to include activities that will enable students to actively participate, learn by doing, and experiencing in the textbooks to gain the knowledge, skills, and values in the content of the social studies course. In addition, textbooks should have

features that improve critical thinking and should include activities and assignments that students can do individually and with their families (Altun, 2013; Gülersoy, 2013; Hali, 2014; Pingel, 2010).

There are various studies on textbooks in the literature. As emphasized by McKean (2002), the content in the textbooks was examined in the majority of these studies. In these studies, it was observed that the textbooks were examined in terms of their content regarding current events, values and skills, immigration and immigrants, human rights education, information about social life, and oral and written literary genres (Meyer, Bromley & Ramirez, 2010; Özkan, 2010; Gülersoy, 2013; Kaymakçı, 2013; Kuş, Meray & Karatekin, 2013; Roberts, 2014; Karasu Avcı & Faiz, 2018; Meray, 2018; Taşdemir, 2018; Taşın & Memişoğlu, 2019; Dündar & Kenyon, 2020; Hansen & Puustinen, 2021). To briefly summarize these studies, Özkan (2010) examined Turkish, social studies, citizenship and human rights education, Atatürk's principles and history of revolution, religious culture and moral knowledge textbooks taught in 5th and 8th grades between 2001-2003 in terms of values. In the study conducted by Meyer, Bromley, and Ramirez (2010), the human rights coverage was investigated in 465 secondary school social studies textbooks used between 1970-2008 in 69 countries. Gülersoy (2013) investigated 6th grade social studies textbooks with regard to their educational, visual, physical, linguistic, and expressive characteristics. Likewise, in his research, Meray (2018) comparatively examined the inclusion of human rights education in social studies textbooks taught in Turkey and the United States. Kaymakçı (2013) revealed the inclusion of oral and written literary genres in social studies textbooks. Roberts (2014) examined the content presented in the social studies textbooks taught in the United States between 2002-2012. Karasu Avcı and Faiz (2018) discussed the values and skills in the field of Active Citizenship learning in 4th and 5th grade social studies textbooks in their research. In Taşdemir's (2018) study, the state of including the value of sensitivity to cultural heritage in the texts in the 6th grade social studies textbook was investigated. In their research, Dündar and Kenyon (2020) examined the status of the inclusion of immigrants and migrants in social studies textbooks taught in Turkey and the United States comparatively. Hansen and Puustinen (2021) investigated how information about Finnish society is included in social studies textbooks taught in Finland. Savage, Hübner, Biewen, Nagengast, and Polikoff (2021) evaluated the effects of the textbook on social studies education through the example of textbooks taught in Texas. There are also studies in the literature in which teachers' and students' opinions on social studies textbooks are evaluated (Nalçacı, 2011; Hussain, 2012; Doğan & Torun, 2018; Lindqvist, 2019). In addition, a study was found in which the opinions of pre-service teachers on social studies textbooks were determined in the literature (Şenşekerci, 2016).

When the studies on social studies textbooks are examined, the fact that there is no study on the experience of pre-service teachers in preparing a textbook module and creating a product in the field of social studies education reveals the significance of this study. As emphasized by Demir and Atasoy (2018), it is inevitable to examine and evaluate the social studies textbook, which is the main source of knowledge, skills, and values in the social studies course, to increase the quality of social studies teaching. However, Ertürk and Güler (2017) stated in their research that this issue poses an important problem because most of the teachers participating in their study were not sure about how to use textbooks. In addition, Ertürk and Güler (2017) emphasized that there should be

practices in education faculties that will enable pre-service teachers to examine and use textbooks effectively throughout their education.

Social studies teachers and secondary school students utilize textbooks as the main source in the social studies course. In this respect, one of the essential components of the social studies course is textbooks. Pre-service social studies teachers in this research were asked to prepare a textbook module for their course entitled 'social studies textbook review.' Pre-service teachers who took the social studies textbook review course examined social studies textbooks in detail. The candidate teachers were informed about the criteria to be considered when creating textbooks and how the learning outcomes in the social studies curriculum were integrated into the social studies textbooks. With this knowledge and experience they gained in the social studies textbook review course, the pre-service social studies teachers prepared a social studies textbook module. Within the scope of the course, the pre-service teachers reflected the formal features, visual design, educational and scientific content, language and expression characteristics, and the information they acquired in terms of assessment and evaluation features in their modules. Thus, it was ensured that pre-service teachers gained knowledge and experience about the textbooks they would use as basic materials in social studies courses in their future professional lives, and they developed opinions about textbooks by creating a product.

It is considered important to critically examine the textbooks and develop a textbook module in order for pre-service social studies teachers to recognize the textbooks, which are the main resources in their professional lives, to develop opinions about the aspects of the textbooks that need to be developed, and to provide additional information to their students about the subjects they think are missing. Therefore, this research tried to reveal the experiences of pre-service social studies teachers in the process of creating a social studies textbook module within the scope of social studies textbook review course. It is hoped that the research will contribute to the field of social studies education, pre-service social studies teachers, social studies teachers, and those who will conduct research on this subject by revealing the experiences of pre-service teachers in creating a textbook module.

The Purpose of the Research

The main purpose of this study was to investigate the experiences of pre-service social studies teachers in the process of creating a social studies textbook module in the social studies textbook review course. For this main purpose, answers to the following questions were sought:

- What experiences did pre-service teachers encounter in the process of creating a social studies textbook module?
- What are the contributions of creating a social studies textbook module to pre-service teachers?
- What are the difficulties experienced by pre-service teachers in the process of creating a social studies textbook module?
- What are the suggestions of pre-service teachers for the creation of a social studies textbook module?

METHOD

Research Design

In the study, the phenomenology design was adopted as it aims to reveal the experiences of pre-service teachers regarding the textbook module preparation process in the social studies textbook review course. In phenomenology research, the individual perspectives of the participants and their perceptions and experiences are revealed. By defining and understanding the experiences in the education and training process, educational studies in the phenomenology design contribute to the development of education and training (Ersoy, 2016, p. 56). In this study, pre-service teachers gained experience by creating a social studies textbook module in the social studies textbook review course. The study aimed to contribute to the development of social studies education and teaching by describing the experiences of pre-service teachers regarding the social studies textbook modules they prepared.

Participants

Criterion sampling (a type of purposeful sampling) was used to determine the research participants. In the criterion sampling method, individuals who meet the criteria determined by the researcher are selected as participants for the research (Yıldırım & Şimşek, 2021, p. 120). In this study, the criteria for determining the participants were formed by the researcher by taking expert opinion. Participants consisted of 10 pre-service social studies teachers who met the criteria of taking the social studies textbook review course, preparing modules by participating in the course regularly, and volunteering to participate in the research. All pre-service teachers were studying in the 3rd year of their faculty at the time of the study. Information about the participants is given in Table 1.

Table 1. Information on Participants

Number	Code Name	Gender	Interview Duration	Module Created By Class Level	Module Created By Learning Domain
1	Beyza	Female	45'	4th Grade	Global Connections
2	Tuna	Male	43' 35"	4th Grade	Individual and Society
3	Kerim	Male	26' 15"	5th Grade	Individual and Society
4	Zeynep	Female	31' 40"	5th Grade	Production, Distribution, and Consumption
5	Han	Male	52'	6th Grade	Production, Distribution, and Consumption
6	Gamze	Female	29' 40"	6th Grade	Humans, Places, and Environments
7	Emine	Female	52' 15"	6th Grade	Active Citizenship
8	Esra	Female	27' 50"	6th Grade	Global Connections
9	Seda	Female	23'	7th Grade	Active Citizenship
10	Buket	Female	26' 09"	7th Grade	Global Connections

Three of the participating pre-service teachers were male and seven were female. The duration of interviews with pre-service teachers varied between 23 and 52 minutes. Two of the pre-service teachers formed a social studies textbook module at the 4th grade, two at the 5th grade, four at the 6th grade, and two at the 7th grade level. Two of the social studies textbook modules prepared by pre-service teachers were related to the learning domain of Individual and Society, two were about Production, Distribution, and Consumption, three were within the scope of Global Connections, two were about Active Citizenship, and one was related to People, Places, and Environments.

Data Collection and Analysis

The data of the study were collected through semi-structured interviews. Cited by Patton (2018) as the interview guide approach, an interview guide form was prepared for the semi-structured interview. The questions to be asked and the topics to be addressed in this form were determined, and the questions were listed. This interview guide form created for the semi-structured interview consisted of two parts. In the first part of the form, information was given about the purpose of the research and that participation in the research was on voluntary basis. In the second part of the form, nine open-ended questions were included. As emphasized by Yıldırım and Şimşek (2021), the questions in the interview form focused on the subject under investigation and were easy to understand. The interviews were conducted online. During the interviews, the researcher tried to communicate effectively with the participants and gave feedback to their responses in an impartial manner (Patton, 2018; Yıldırım & Şimşek, 2021).

The data collected through semi-structured interviews were analyzed through inductive analysis. In addition, NVivo Plus Release Qualitative Data Analysis Program was used to analyze the data. Inductive analysis includes the discovery of patterns, codes, and themes in data (Patton, 2018). In this respect, the research data were first transferred to the NVivo Plus Release Qualitative Data Analysis Program by the researcher and examined line by line. The data were coded using the statements of the participants and the literature. Themes were created based on the coded data. The research codes are shown in the findings section with tables.

Ethics and Credibility

The permission for the research was obtained from Anadolu University Social and Humanities Scientific Research and Publication Ethics Committee on 24.12.2021 with the Protocol Number 231468 to ensure ethical conduct. In the research, code names were used instead of real names to keep the identities of the participants confidential. Before starting the interview during the data collection process, the participants were informed that taking part in the research was voluntary and that they had the right to withdraw from the research at any time. During the interview, a voice recorder was used to record the data, and an exact written transcription of the opinions of the participants in the voice recording was ensured.

In the study, three social studies education experts (two associate professors and one doctoral faculty member) were consulted on the interview guide form used for data collection for credibility. In addition, during the coding phase of the data, the doctor received support from a social studies education specialist who is a faculty member. The researcher and the expert compared the data they coded separately and studied the codes that reached consensus. Since it is important to reflect the opinions of all participants in ensuring credibility (Yıldırım & Şimşek, 2021), the data on the credibility of this research are presented in the findings section by giving direct quotations from the opinions of all pre-service teachers participating in the research.

FINDINGS

Araştırmada elde edilen bulgular; The findings obtained as a result of the analysis of the data are explained under the headings of "Pre-service Teachers' Process of Creating a Social Studies Textbook Module," "Contributions of Creating a Social Studies Textbook Module to Pre-service Teachers," "Difficulties of Pre-service Teachers in the Process of Creating a Social Studies Textbook Module," and "Pre-service Teachers' Suggestions for the Process of Creating a Social Studies Textbook Module."

Social Studies Textbook Module Creation Process of Pre-service teachers

In the study, it was observed that pre-service teachers carried out preparatory studies during the process of creating social studies textbook modules, and organized the social studies textbook modules according to various characteristics. Relevant findings are presented under the subheadings of "Preparatory Studies of Pre-service Teachers in the Process of Creating a Social Studies Textbook Module" and "Characteristics of Social Studies Textbook Modules Created by Pre-service Teachers."

Preparatory Studies Conducted by Pre-service teachers in the Process of Creating a Social Studies Textbook Module

With the analysis of the data obtained from the research, it was revealed that pre-service social studies teachers engaged in various works in the form of conducting research, accessing scientific resources, cooperating, using textbooks, keeping diaries, receiving expert opinions, and working systematically throughout the process. The findings of the studies conducted by the pre-service teachers during the module preparation process are shown in Table 2.

Table 2. Preparatory Works in the Process of Creating a Textbook Module

Doing research
Accessing scientific resources
Using textbooks
Keeping diaries
Collaboration
Systematic operation
Seeking expert opinion

Most of the pre-service teachers emphasized that they made research on the content they wanted to include in the textbook modules. Gamze said, "I looked at scientific sources on the Internet. I researched articles. I reached everything in the preparation process on the Internet in general," highlighting that she searched for scientific resources on the Internet. Buket expressed her opinion about preparation for the module with the following: "I have looked at the book for what type and how much information to include in the module. I have constantly searched the Internet. I have found news." About this stage, Beyza said the following:

"I did research. For example, I would include an activity for cooperative learning. First, I investigated the effectiveness of the activity, noted down the benefits and limitations. In case the students want to do research on that subject, I accessed scientific resources myself so that they did not conflict with the information students could easily access. I also tried to get information from sites that were proven to be reliable."

Han said, "I made use of the Turkey's physical geography course book and created a geography-oriented content in the module since it is suitable for the learning objectives. In addition, there were other books that I accessed." He said that he benefited from the books of the courses he took at university during the module preparation process. Esra stated that she examined the social studies textbooks and that the books were a guide for her in preparing modules. She said, "At first, I examined the social studies books in detail. The book directed me a little; it was like a guide."

Beyza said that she benefited from the diary kept within the scope of the course while preparing the module: "We kept a diary in the lesson. The diary was very useful in the preparation process. Because I had to see which photo I got from where, which article I got from where, all of these I had to remember, I wrote it all down in the diary."

Seda and Tuna stated that they worked in cooperation with their friends during the module preparation. Seda said, "We sat down with my friends, and we made a book of everything you told us within the scope of the course on this subject. We wrote it down. Then we put it in front of us and gave each other ideas about our modules. We worked together." Tuna stated that while he received opinions from his friends during the module preparation process, he also asked the opinion of his relative, who was a social studies teacher: "I focused a lot on module preparation. I had obtained opinions from my relative, who was a social studies teacher. I also received opinions from many of my friends."

Characteristics of Social Studies Textbook Modules Created by Pre-service teachers

In the study, it was determined that the pre-service teachers described the social studies textbook modules they prepared in terms of formal, content, visual design, language and expression, and measurement and evaluation characteristics. Findings related to the characteristics of the modules are shown in Table 3.

Table 3. Characteristics of Social Studies Textbook Modules Created by Pre-service teachers

Formal characteristics of the module
Arranging formal characteristics according to students' level
Creating an engaging cover
Using harmonious colors
Creating dictionaries, timelines, and bibliographies
Contents of the module
Including Atatürkism subjects
Creating original content
Creating content suitable for students' level
Presenting accurate and scientific information
Including various activities
Including current events
Including literary genres
Visual characteristics of the module
Including various and attractive visuals
Including images directly related to the subject
Including visuals suitable for students' level
Language and expression characteristics of the module
Using plain and understandable language
Explaining foreign words
Avoiding to make narrative mistakes
Creating sentences and texts suitable for students' level
Assessment and evaluation characteristics of the module
Preparing for the topic and creating discussion questions
Creating traditional assessment and evaluation questions
Creating assessment activities
Creating questions suitable for the class level

Formal Characteristics of the Module

In the social studies textbook modules they prepared, pre-service teachers stated that they arranged the formal features of modules according to the grade level, used colors in harmony, and created interesting book covers. All pre-service teachers stated that they used fonts suitable for the students' level in social studies textbook modules. Buket's statement regarding this effort are as follows: "I prepared a module in the Global Connections domain at the 7th grade level. I paid attention to the fact that the physical characteristics were more suitable for the students' levels, and I adjusted the font, colors, and cover all according to the ages of the students."

Beza said that she created an attractive module cover for the students, "The textbooks we examined had very plain covers that did not reflect all the subjects. I wanted to make my module stand out. I have designed a cover that will attract more attention of the students, will be more memorable, and that will make them say 'we will learn about these.'" Similarly, Tuna stated that he made a cover design that would attract the attention of the students and that is compatible with the unit content with the words, "I used visuals on the front cover of the module that represent Human and Children Rights issues and that I think will attract the attention of the students."

Han stated that he used harmonious colors on the cover of the social studies textbook module and included attractive visuals reflecting the subjects in the content: "In my module, I selected the fill color from harmonious

colors on the front, back cover, and other pages. I added visuals on the front cover that reflect the subjects inside the units and that will attract students' attention."

Some of the pre-service teachers stated that they included an organizational chart in the social studies textbook module. Zeynep expressed her opinion on this as, "I prepared an organizational chart in accordance with the module to make the module understandable." Seda added a dictionary, bibliography, and map to the end of the social studies textbook module she created saying, "I created a dictionary consisting of concepts that I thought students would not know. In addition, I added a timeline, bibliography, and map to the end of the book."

Content Properties of the Module

Pre-service teachers emphasized that the social studies textbook module they created included Atatürkism subjects, original and student-level content, accurate and scientific information, various literary genres, different activities, and current events. Esra and Gamze stated that they added Atatürkism in the content of the modules. Esra stated that she included Atatürkism issues in her module as follows: "I prepared a module in the field of 6th grade Global Connections domain. Since it is related to the subject and to show the students the importance of Atatürkism, I included Atatürk's words and associated them with Atatürkism." Gamze explained she included Atatürkism topics in the textbook module she created to emphasize Atatürk's vision and the importance he gave to science as follows: "I created a textbook module in the learning domain of 6th grade People, Places, and Environments. The topics included digitalization and scientificity. I tried to include Atatürkism issues. I wanted to emphasize Atatürk's vision and his placing importance on science."

Esra and Tuna stated that they tried to create original content for social studies textbook modules. Esra said that although she used social studies textbooks, she tried to create original content and activities in her module: "I looked at the book. I tried to create activities myself within the scope of the learning outcomes in the field of 6th grade Global Connections. I think I was able to prepare different and original activities." Tuna stated that he reached different sources for the content of the module he prepared and tried to present original content by synthesizing the information he received from the resources: "I prepared a module within the scope of the 4th grade Individual and Society learning domain. I accessed the relevant sources and tried to synthesize the information myself and generate sentences. I also looked at the social studies book which is published by the National Education for the concepts related to the subject, but I tried to write the activities completely in my own sentences."

Most of the pre-service teachers emphasized that they paid attention to the suitability of the age level of the students while creating content in the modules. While Gamze stated that she tried to create content suitable for the student level with the words, "I paid great attention to create content in my digital citizenship module in accordance with the level of students. I mostly presented examples from daily life for this purpose," Buket expressed her opinion on this subject with the words, "I made sure that the information in the content was suitable for the level of students."

Most of the pre-service teachers emphasized the importance of using current events in social studies textbooks and mentioned that they included current events in textbook modules. Seda stated that she included current events in the content of the module she created as, "I prepared a module about the 7th grade Active Citizenship learning domain. I included up-to-date events and information for children to reinforce the subject better. For example, there was information provided by the Minister of Health in the news. I made use of it. In addition, I cut clippings from the newspaper and used them in my module." Emine reported that she included a current event in the form of a success story in her module and that she thought it could contribute to students' thinking and empathy:

"I used an up-to-date news item as an example for students. It was a story about success. Our students with disabilities have success stories. I am obviously very impressed when I see them. When the student sees such news, he/she may think about what this person has accomplished and what he/she can accomplish. I put it in my news module to make them think about it."

Han maintained that he included current events related to energy resources in his module: "Up-to-dateness is important in social studies. The course includes current life, and I included current news in my module. New solar panels can be made—I mentioned them with current news." Beyza stated that she included up-to-date news in the module she created, "I wanted to include an up-to-date news item about the Syrian War in the content of my module. I added it to my module because it was really up-to-date."

Some of the pre-service teachers emphasized that they tried to present accurate and scientific information in the social studies textbook module they produced. Buket stated that she tried to include scientific and accurate information in the content she presented in the module as follows: "I made sure that my information was accurate and reliable while creating content in my module. I tried to access scientific information." Seda said, "I think when students open the books, they need to see the scientific information about the subject of that day. The book should contain scientific content based on students' level. I tried to present content in that way in my module." Beyza explained that she reached the right information sources in her module with the following example: "I reached scientific sources and tried to obtain information from reliable, official sites. For example, I took the words of the President of Azerbaijan from an official source. In this way, I tried to research the information objectively and reflect it in my module."

Most of the pre-service teachers stated that they provided coverage of literary genres in the textbook module they created. Zeynep stated that she included different literary genres in the textbook module she created saying, "I used proverbs, idioms, poetry, and biography in my module. In fact, I tried to use things that will attract students' interest and might make them say 'here is a good fun thing.' For example, I included a poem in order to attract the attention of the student." Emine explained her views on this subject with the following: "Stories have always attracted my attention in my student life. Students are also very interested in the stories learned. I used such stories in my module because it led me to think."

Pre-service teachers emphasized that in the social studies textbook module they created, they included various activities such as family participation, case studies, collaborative learning, and six hats thinking to ensure the active participation of students. Emine stated that education started in the family and that her own family participated in her courses in her student life, adding that she included a family participation activity in her module with the following words:

"The first education starts in the family. First the parents, then the teachers become role models. A close relationship should be established between the school, the family, and the teacher. My mother was like that; she came to my school often and met with my teachers. When an activity is given from the school, when the child does an activity or homework with his/her family, the family-child communication also improves in my opinion. The child is more actively participating in the lessons at school. I used to be like that. For example, I would be happy when my father and mother supported me while doing my homework. Family participation is very, very important for the student to establish better relationships at school, to be more active in the course, and to establish better relationships with the teacher, and it is also important in terms of academic success. That's why I included family a participation activity in my module."

Beyza stated that she included activities that will enable collaborative learning in the textbook module because she thought sharing with peers was beneficial to students:

"Collaborative learning is very useful for students. I prepared an activity on this in my module. Peer sharing is a very important factor in effective learning. 'Let's get to know our country. Who are our border neighbors? What are the similarities and differences with other countries?' I asked the students to conduct research on these issues in cooperation with their friends and to provide information in the classroom. For this, I created 'research and share' activities."

Buket stated that she included active learning activities in the textbook module with the following words: "I wanted to include six hats thinking methods where students would participate more actively and active learning activities of 'what I know-what I learnt' and 'write-share-learn.' Students can express their opinions on the subject better with these activities, and I can understand the thoughts of the students better." Tuna stated that he created a case-based activity in the textbook module: "Social studies include information of various social sciences. Therefore, I think it is important to use different teaching methods and techniques in the lesson. Thus, the student can actively participate in the lesson. For example, I included a case study in my module and wrote the case study myself."

Visual Design Features of the Module

Pre-service teachers emphasized that they included various and interesting visuals such as photographs, newspapers, maps, cartoons, pictures, diagrams, and concept maps in social studies textbook modules. Buket

stated that she used remarkable visuals about natural disasters in the module: "Natural disasters were among my topics. In my module, I used various visuals to draw students' attention to this issue. Thus, I thought that I could express the subject more remarkably and better with visuals." Seda emphasized that she included visuals that attract attention in the textbook module she created with the following words:

"I thought that there should be images directly related to the subject in the books. There were images in social studies textbooks that did not support the subject. There may be images that are directly related to the subject. I usually used real and attention-getting pictures and cartoon-shaped images. I think that when such visuals are used, the student can always learn more permanently than the plain knowledge."

Kerim said that he used a newspaper article and a non-governmental organization logo image on children's rights in the module he prepared: "I definitely wanted to use visuals on children's rights in my module. I included the newspaper news. I thought of UNICEF. I placed its logo visually on my module." Emine stated that she used visuals related to the subject in textbook module she created as follows: "I prepared a module in the Active Citizenship domain at the 6th grade level. Since it is related to the learning area, I included the visuals of the Turkish flag, the Constitution book, and the images of women with Atatürk in the module and on the unit cover." Beyza stated that she used various images directly related to the subject as follows:

"Since my textbook module was related to the field of Global Connections, there were issues related to the culture of different countries. I used a wide variety of visuals. For example, I was mentioning about a local food; I wanted the child to see the food. I talked about the northern lights, the fjords, the border gates, countries, their flags, and I added the images. Then I included a geographic map for students to see about geographical features. I also added photos related to the capitals of our border neighbors."

Han stated that he added a concept map because he thought it provided permanent learning in the textbook module with the following words: "There were energy sources in the location for which I prepared the module. I had to specify the location of the mines. When a concept map is used in the lesson, I can say that the student sees the subject as a whole in the visual, and permanent learning can be provided. So, I made a concept map."

Esra stated that she used educational and attractive visuals suitable for the students' level in the social studies textbook module: "I included visuals that have educational features and are suitable for the student's age and that will not distract them. I also paid attention to having visuals related to the subject." Similarly, Tuna stated that he paid attention to the visuals he used in the module to be appropriate for the age level: "I paid attention to the age level in the use of visuals because it is very important to use visuals at the 4th grade age level. When we were given the book while I was going to school, I first opened the book and looked at the images. They attracted my attention. Therefore, I tried to use images suitable for the 4th grade age level as much as possible."

Language and Expression Characteristics of the Module

Pre-service teachers emphasized that they paid attention to using a plain, understandable, student-level language in the social studies textbook module they prepared. Gamze stated that "I tried to use a simpler language in my module. Instead of using words with multiple meanings, I used words that were directly understandable and that would not confuse the students." Emine stated that she tried to create plain texts with appropriate length suitable for the level of the students in the module she prepared: "I tried to use simple sentences as much as possible. I paid attention to punctuation and did not use very long texts." Esra, on the other hand, stated that in the textbook module she created, she was careful not to cause incomprehensibility: "I was careful not to make discourse errors in terms of language and expressive features."

Zeynep stated that she used language and expressive features suitable for the level of the students in the module she prepared saying, "While preparing the news in my module, there were long sentences repeating the same thing. What the text meant was not understood, and a foreign word was used. When the student reads the word, he/she may not understand what it is. For this reason, I shortened the long and unnecessary parts in the news as much as possible, and I paid attention to make them more understandable." Similarly, Seda stated that she used language suitable for the age level in the textbook module she created and included explanations of foreign words in the module as follows: "I tried to take into account the length of sentences and the number of words to be used according to age groups. I used simpler, understandable expressions that students could directly understand when they read. If there were foreign words, I tried to explain their meanings in parentheses."

Assessment and Evaluation Characteristics of the Module

Pre-service teachers explained the evaluation features of the social studies textbook module in the form of preparing for the subject and writing discussion questions, creating questions for traditional measurement and evaluation, adding evaluation activities, and generating questions suitable for the class level. Tuna stated that he wrote visual-based questions as a preparation for the subject in the social studies textbook module:

"Before starting the subject, it is necessary to draw the attention of the student. For example, a question was written as a preparatory work at the beginning of the subject in the social studies textbooks of the Ministry of National Education. When I started the subject, I thought about how to draw the attention of the student. I wanted to introduce the subject by attracting the student's interest with visuals and asking questions about the visual. I asked visual questions in my module because I thought it might be effective in preparing for the subject."

Buket stated that she created an activity in which discussion questions were included in the preparation phase of the subject in the module she prepared: "I wanted to see the students' readiness with discussion questions at the beginning of the subject. In the module, I included questions to enable students to discuss. For example, I

gave a piece of news; I wrote a question about this news. First, the news was examined, and then I posed questions about this news for the students."

In the social studies textbook module, Zeynep explained that she created activities for students to prepare for the subject to be covered in the course with the following words:

"I included an activity to prepare for the subject at the introduction. At the beginning of the subject, I thought that if the student prepared an activity on the subject, he/she could learn the subject better. Before dealing with the subject, I asked the students to prepare activities suitable for their readiness. Based on my student experiences, I wanted to include evaluation activities at a level that would attract students' attention."

At the end of the social studies textbook module, pre-service teachers emphasized that they generated various evaluation activities suitable for the level of students. Buket stated that she included evaluation activities at the end of the lesson with the words, "I created activities to reinforce the subject explained at the end of the lesson and to reveal what the student learned." Seda stated that she tried to write questions suitable for the class level in the textbook module and included an evaluation activity based on the participation of the students' families as follows:

"I tried to write questions and activities for evaluation considering the age level of the students. Since I was thinking about family participation, I included discussion questions in an activity that would make students discuss with their families about voting and elections in the course. It was an activity for us to do together. I wanted learning to continue at home with their families, so I prepared this activity."

In addition, Seda said that she created a puzzle as an evaluation activity: "I think solving a puzzle is fun—it determines the questions according to the characteristics of the subject and makes the children think about what might happen. I used a puzzle because I thought the module would be enriched."

Emine stated that she created a 'result sentence writing' activity for the evaluation of the subject in the textbook module as follows: "I included the result sentence writing activity in my module in order to understand what kind of conclusion the students draw from what I explained at the end of the subjects."

Pre-service teachers stated that they included traditional assessment and evaluation questions in the last part of the social studies textbook module. While Gamze expressed her opinion on this with the following words: "In the assessment and evaluation section at the end of the module, I tried to include question types such as filling in blanks, matching, open-ended questions, and multiple-choice." Kerim mentioned that he created questions for traditional assessment and evaluation in the last part of the module with the following words:

"I created gap filling, multiple choice, matching questions, and open-ended questions. My module was related to the 5th grade Individual and Society learning domain. The subject is a theme from

daily life, so I have included more open-ended questions for students to establish a relationship between their daily life and the subject. For example, I asked about the contribution of the social studies course to the students and the effect of being aware of the duties and responsibilities of the students on the environment. I think there should be more open-ended questions because they lead students to think. Thus, they can make an information-based interpretation."

Contributions of Creating a Social Studies Textbook Module to Pre-service teachers

As a result of the analysis of the data obtained from the research, it was revealed that creating a social studies textbook module contributed in certain ways to pre-service teachers. Findings related to contributions are shown in Table 4.

Pre-service teachers emphasized that they obtained a variety of information in the social studies textbook review course and by preparing a social studies textbook module. Gamze stated that she learned about the activities to be used in the course to ensure the active participation of the students: "Since I want to use the module, I learned how to process the subject by ensuring the active participation of the students, how to show the learning objective to the student, and with what kind of activities will ensure the active participation of the students in the course." While preparing the module, Han stated that he gathered information from different sources: "Since I prepared a module related to a unit, I obtained more information by using different sources. I had the opportunity to learn about that subject much better. I learned the stages of preparing textbooks and what I should pay attention to when preparing books. For example, I did not know that the books had such fine details physically—I learned about it. " In addition, Han stated that he obtained information about social studies textbooks taught at all grade levels: "The biggest achievement is that I got to know the 4th, 5th, 6th, and 7th grade social studies textbooks and learned the information in them. We have studied the books carefully as we would prepare a module. In that respect, I think the course process was very good."

Table 4. Contributions of Creating a Textbook Module to Pre-service Teachers

Obtaining a variety of information
Activities to ensure active learning
Textbook preparation stages
Information in textbooks
Technical data
Gaining awareness
Offering flexibility to the teacher in the book
Deficiencies that may be included in the books
The importance of using resources and information
The importance of visual use
The importance of including different activities in textbooks
Problems that may be encountered during the textbook preparation process
Seeing different perspectives
Creating content suitable for students' level
Supporting the development of self-confidence
Gaining the habit of working in a planned manner
Getting to know textbooks before professional life
Associating the learning objectives in the curriculum with the topics in the book

"I didn't see anything about books before this class," Esra said. I examined it in detail because I would prepare a module. I've seen what is in the book. I have learned how to prepare a module and what its stages are." Zeynep explained that she obtained information about the content of social studies textbooks with the following words: "I had not examined the textbooks in such detail before. When I examined them, I learned the content of the books from my point of view and learned what should be in the books."

Han and Esra explained that the module they prepared during the course enabled them to learn about technical issues. Esra expressed her opinion on this issue as follows: "For example, I learned the use of Word in detail. I learned how to insert and remove text boxes and placement of images in the Word file because I prepared a module. It was a very nice experience for me." Han said, "Technically, it offered me the opportunity to improve myself a little more. I learned various programs. I had the opportunity to try different things."

Most of the pre-service teachers maintained that their work in the process of preparing the social studies textbook module enabled them to gain awareness in a variety of areas. Buket said, "I realized that the resources used in textbooks are important. I think that I understood which of the information and resources in the book I could use, how and where to use them in the lesson when I become a teacher." While examining the textbooks, Zeynep stated that she noticed the flexibility offered to the teacher with the following words: "In addition to the information and topics in the textbook, we can add them to the lesson when there is an event that concerns us in our daily life and around us within the scope of the subject. I noticed this when I examined the textbooks and while preparing the textbook module." Han stated that he has gained awareness about the problems that may be encountered in the process of preparing modules and textbooks: "I have seen what kind of problems may be experienced in the technical, content-related, and visual issues in the process of preparing books." In addition, Han and Emine stated that they gained awareness about the importance of visual use in textbooks. Han said that he realized the importance of using the visuals in accordance with the class level with the words "I realized that it was really important for various visuals to be suitable for the class level." Emine mentioned the importance of using visuals suitable for class level and learning outcomes in textbooks with the following words: "First of all, visual design in books should be suitable for the class level. I noticed this. We are university students, but we are happy when we see visuals. I thought it was important to design visuals suitable for the grade level and the content of the learning outcome."

Emine also expressed the importance of raising awareness about the deficiencies that may be included in social studies textbooks with the following words: "Social studies incorporate the real life of students. We're going to teach this lesson. Therefore, it was the most important awareness for me to realize what deficiencies there are in the book and to teach them to the students by noticing the deficiencies and completing them."

Kerim emphasized that he gained awareness of the importance of the activities presented in the textbooks. Kerim expressed his opinion on this issue as follows: "I realized the importance of the activities in the textbook. For example, we read a newspaper article and pass right onto the next exercise during an activity, but the news

actually presents an event like a case study. If we take it out, that activity becomes incomplete—it really needs to be there. I realized that it was important.”

Zeynep stated that the studies carried out in the course and the textbook modules created enabled her to see the perspectives of her friends and gain awareness and that this was an important achievement for her with the following words:

“That is to say, for me, module preparation has been a very important gain. I did not notice some points, but my friend did, or vice versa; what my friend could not notice attracted my attention. With the work of my friends, I have benefited from different perspectives and have seen my own perspective and myself. I think it is useful in this regard.”

Gamze and Beyza pointed out that module preparations contributed to them in creating content suitable for the students’ level. Gamze said, "I learned how to teach the course by presenting examples from daily life and getting down to the level of students. It was good for me. I made sure that my module was appropriate for the students’ level. I tried to reflect what I learned." Beyza remarked that she had a schema in her mind about creating content for students’ grade levels as follows:

“I honestly did not know how to explain the subject to the students and how to adapt the subject to their level. For example, I examined in detail how to explain the subject to the 5th grade student and how to prepare content, how to explain the subject to the 7th grade student, what the 7th grade student should learn, etc. A diagram of all class levels has emerged in my mind.”

Esra notified that she can prepare different and original activities thanks to the gains during the module preparation process as follows: "My knowledge has increased in the course. I think I can do better things. Now I can prepare different and original activities." Emine, on the other hand, said that her work within the scope of the course made her confident: "The biggest experience of this course was to trust myself because I thought I would have a hard time preparing the module, but I opened the book and examined it. I saw that I could do it, and it was not difficult. On the contrary, it added a lot to me."

Beyza remarked that planned work and conducting research in accordance with scientific research steps improved her since she kept a diary regularly during the coursebook module preparation process. Beyza expressed her opinion on this as follows:

“I proceed by adding good things to my work plan. I think I have improved myself scientifically. I started to work in a more planned way. I started to conduct research and keep a diary in accordance with the scientific research steps. Keeping a diary was not my experience before. While preparing the module, you asked us to write down our experiences by keeping a diary. When I

wrote down the research I did while preparing the module, I saw that it was more permanent and better for me. I started to work in a planned way. It contributed to me."

Seda stated that it is important to know social studies textbooks well as she will be a social studies teacher and added that she wants to examine all social studies books in detail in her teaching profession:

"Since we will be social studies teachers, we actually need to know these books well. After all, we will teach the lesson to the students without getting stuck. Therefore, book reviews have obviously made a great contribution to me. I think that each book should be examined separately. I intend to examine each book one by one in my teaching career. Thanks to this course, I have formed this opinion. Since I am a teacher, I need to know the books very well."

Similarly, Gamze said, "I got to know books before my professional life. This allowed me to feel closer to the teaching profession." She stated that preparing a textbook module by examining the books reflected positively on her attitude towards her profession. Han explained his view that it is important to recognize social studies textbooks during undergraduate education:

"We have come to know the basic books that will support us in our lessons. When I start my professional life, it can be a challenging process to be given a book and be said 'you will use this book as an aid to the lesson.' For this reason, getting to know the textbook and preparing the module will make it easier for us to benefit from the book in the course. Therefore, I think it is important that we get to know textbooks when we are students."

Esra and Emine mentioned that preparing a social studies textbook module contributed to building relationships between the learning outcomes in the curriculum and the topics in the book. Emine stated that it is useful to associate the learning outcomes in the curriculum with the topics in the book: "I learned the curriculum very well. I can say that it has been a very useful course and process in terms of learning the contents of the learning outcomes in the book." Esra stated her opinion on this subject as, "When we examined the curriculum, we always saw the outcomes, but when we looked at the book, we saw better how the outcomes were handled and what was mentioned. Studying the books and preparing the module enabled us to see the subjects we will teach in detail."

Difficulties of Pre-service teachers in the Process of Creating a Social Studies Textbook Module

As a result of the analysis of the data obtained from the research, it was revealed that pre-service teachers had difficulties in the process of preparing modules in the social studies textbook review course. Related findings are demonstrated in Table 5.

Table 5. Difficulties in Creating a Textbook Module

Technical problems
Creating a bibliography
Selecting visuals
Accessing up-to-date news and information
Creating content suitable for students' level

Some of the pre-service social studies teachers called attention to the fact that they had technical problems during the module preparation process. While creating a social studies textbook module, Buket stated the problem she experienced on the technical aspect as, "It was creating a text box in Word that challenged me. I had a problem on the technical subject. Frankly, I did not have much difficulty other than that." Similarly, Beyza explained the technical problem she experienced during the module preparation process with the words, "The most difficult part when preparing the module was to create the Word page layout. That compelled me a lot." Zeynep, on the other hand, stated the technical problem she experienced in color adjustment and formal arrangement as, "Adjusting the color and editing the form of things were challenging to me." Han expressed the technical problems he experienced during the module preparation process as follows: "The program I used in the module preparation process suddenly shut down, and I did it again. And on the cover page, the photos became displaced; the cover page overflowed. I had a hard time fixing them. In general, I can say that I had technical problems."

Esra and Beyza stated that they had difficulty in creating a bibliography. Esra said she had difficulty in creating a bibliography related to the visuals: "It was a little difficult for me to specify all of the visuals in the bibliography. I added them all to the bibliography one by one." Beyza explained the problem she experienced in creating a bibliography during the module preparation process as, "It was really difficult to bring all the bibliography together. I had difficulty in it."

Tuna remarked that he had difficulty in accessing the images directly related to the subject by saying, "I had quite a hard time to find the images directly related to the subject. I made various and different searches. I researched for a long time." On the other hand, Zeynep reported the problem she experienced about the visuals as, "It was also difficult to find quality images; some visuals could be blurry. In this respect, I can say that I had difficulty." In addition, Zeynep stated the difficulty she experienced in finding up-to-date news related to the subject as follows: "The most difficult issue may be to include up-to-date news. I wanted to find news that is fully relevant" and up-to-date. So, I had a little difficulty. I did a lot of research to find up-to-date news." Likewise, Han stated that he had problems in accessing up-to-date information as, "It was difficult for me to access TURKSTAT data."

Beyza and Seda stated that they had difficulty in creating content suitable for the students' level. Beyza stated the problem she experienced as follows: "It was difficult for me to create content because I had to write content suitable for the 4th grade level. I really tried hard to adjust it." Seda, on the other hand, expressed the difficulty

she experienced in this regard as follows: "Creating content suitable for the level of the students and the presentation of the module suitable for the level of the students made it a little difficult for me."

Pre-service Teachers' Suggestions for the Process of Creating a Social Studies Textbook Module

The pre-service teachers presented suggestions based on the experiences they gained during the social studies textbook module preparation process within the scope of the social studies textbook review course. Findings related to this theme are shown in Table 6.

Table 6. Suggestions of Pre-service Teachers

Suggestions about the course
Making the course compulsory
Increasing course hours
Suggestions for creating modules
Keeping course diaries
Encouraging systematic work at the beginning of the semester

Some of the pre-service teachers suggested that the social studies textbook review course, in which they created a textbook module, should be taught as a compulsory course. Han expressed this suggestion as follows: "I think it is very important that we get to know textbooks when we are students. We took this course electively, but it may be a compulsory course." Zeynep expressed her opinion as follows: "It was really useful to examine the content of the textbook and create a module. Not everyone takes this course because it is elective. They do not have information about the book. I think this is important. I recommend that the social studies textbook examinations course should be an obligatory course." Beyza, on the other hand, expressed her opinion that examining social studies textbooks is an important requirement for pre-service teachers:

"I think this issue is very important. I will be a teacher, and I need to learn how the learning outcomes I will give to the students when I start the profession are included in the textbooks. I think that every pre-service teacher should examine the textbooks in their field, and this is very important. When you start your career, everyone should know about it. The course should be obligatory."

Buket suggested increasing the lesson time so that the topics can be discussed in detail in the social studies textbook examinations course: "I think the lesson duration can be increased. For example, I think the topics can be examined in more detail in three lesson hours."

Beyza also commented that preparing a social studies textbook module requires systematic work and detailed information about the importance of systematic work at the beginning of the semester:

"When preparing the textbook module, it is necessary to work systematically and regularly. It is not a last-minute job; it is necessary to spend some time on it. The duration of this assignment was also very long. Information was given at the beginning of the term, but some of my friends had

difficulty in finishing the module in time. In courses that require the preparation of a module, the importance of systematic work can be explained at the beginning of the semester, and everyone can be encouraged to work systematically."

Seda stated that it is useful to keep a diary in the process of preparing a social studies textbook module and that keeping a diary by the students who will prepare a social studies textbook module will facilitate the process: "We kept a diary while preparing the module within the scope of the course. We wrote about what we did with the module day by day. I think that those who will prepare a module should definitely work that way. It makes the process very easy; I can recommend it."

DISCUSSION and CONCLUSION

In the study, the experiences of pre-service teachers in creating a social studies textbook module within the scope of the social studies textbook review course were revealed. In the literature, it is stated that social studies textbooks will positively affect students' success (Savage, Hübner, Biewen, Nagengast, & Polikoff, 2021). Similarly, in this study, it was emphasized by the pre-service teachers that the textbooks would support the permanent learning of the students and that they wanted to create content, visuals, activities, and social studies textbook modules that would attract the attention of the students.

It is important that the cover design, a formal feature of textbooks, is good and that the cover reflects the content of the book and attracts attention (Doğan & Tuğ, 2017). The pre-service teachers who participated in this study stated that they designed an interesting cover for the students in the social studies textbook modules they prepared and that the colors they used in the module were arranged according to the students' level. In the study conducted by Demir and Atasoy (2018) to examine the 5th grade social studies textbook, it was stated that the image on the cover of the book is related to a single learning domain and does not cover the whole course. Similarly, in this study, it was concluded that some of the pre-service teachers tried to make the cover of the social studies textbook modules they prepared in an inclusive way whereas the visuals on the covers of the social studies textbooks they examined reflected a plain and single subject.

In a study conducted by Doğan and Torun (2018) on secondary school students, it was determined that secondary school students considered the information presented in textbooks as the most reliable information among other information sources such as the Internet, newspapers, television, family, and friends. In the present study, it was emphasized that it is very important that the information presented in social studies textbooks by pre-service teachers is obtained from scientific, accurate, and reliable sources, and it was concluded that they tried to present accurate and scientific-based content in the social studies textbook modules they prepared.

In the social studies course, it is important to include Atatürkism subjects in the textbooks and that teachers and students use them as the primary source (Çelikkaya, Esen, & Kürümoğlu, 2018). In the current study, pre-service

teachers stated that it was important to include Atatürkism subjects in the social studies course, and they associated the content in the social studies textbook modules with Atatürkism subjects.

The inclusion of current events in the social studies course contributes to students' thinking, researching, and looking at events from different perspectives. In addition, the use of current events in social studies course has various benefits for students (Arın & Deveci, 2008). Similarly, the pre-service teachers who participated in this study stated that the use of current events is important because the social studies course is related to current life, and it enables students to reinforce the subject and think from different perspectives. Thus, they included current events in the textbook modules they created.

Since the social studies course deals with information about human and human life, written and oral literary genres should be used in the course. In addition, the use of literary genres in the course concretizes what has been learned by attracting the attention of students (Kaymakçı, 2013). In the present study, it was found that pre-service teachers included various literary genres in social studies textbook modules because they attracted the attention of students and made the lesson enjoyable. This finding of the research is similar to the findings of Ünlü (2016) in the fact that the use of literary genres with the participation of social studies teachers makes students interested in the lesson and makes the lesson enjoyable.

In the study, it was revealed that the social studies textbook modules included family participation because the candidate teachers thought that providing family participation in the lessons would provide active participation of the students and strengthen the family-child communication. This finding of the research is in line with the findings in the literature that family participation strengthens student and family communication (Herrell, 2011; Türe & Deveci, 2021).

Today, textbooks should include activities aimed at carrying out critical thinking and skill-based social studies teaching as well as transferring knowledge (Hansen & Puustinen, 2021). In the literature, it is emphasized that the use of different methods and techniques in the social studies course integrates the school with daily life due to its interdisciplinary structure and contributes to the students' gaining the knowledge, skills, and values intended to be gained in the course (Güven & Şahin, 2016). Similarly, in the present research, pre-service teachers emphasized that it is important to effectively teach the social studies course and to use different methods and techniques to provide students with various content related to social sciences. In the research, it was concluded that pre-service teachers included various activities such as family participation, case studies, collaborative learning, and six hats thinking in the module they created.

In this study, it was determined that pre-service teachers included various and interesting visuals such as photographs, newspapers, maps, cartoons, pictures, diagrams, and concept maps in social studies textbook modules. In the literature, it has been stated that visuals support students' understanding of the subject, and they contribute to skill development by critically examining, interpreting, and making inferences about the visuals (Murphy, 2017). In addition, it is stated in the literature that the use of visuals in textbooks will support

permanent learning since they attract students' interest (Uzuner, Aktaş, & Albayrak, 2010; Yaşar, 2004). Accordingly, in the study conducted by Demirezen and Akhan (2011) with secondary school students, it was concluded that visuals increased permanence in learning and made it easier for students to remember what they learned. The pre-service teachers who participated in the current study expressed similar opinions, and it was revealed that the pre-service teachers included educational and interesting visuals suitable for the students' level in the social studies textbook modules they prepared.

In the study conducted by Soylu and Memişoğlu (2019), it was reported that social studies teachers thought that the use of materials for concept teaching made learning permanent. Some of the pre-service teachers who participated in this study similarly stated that they included a concept map in the social studies textbook module they prepared because they thought that the use of concept maps in the lesson would enable students to learn effectively.

It is important that the language in the textbooks used by the students as the main source is clear, understandable, accurate, and simple and that the number of words in sentences and the arrangement of sentences is in accordance with the grade levels of the students (Erol & Kiroğlu, 2012). Emphasizing that the arrangement of textbooks appropriate to the students' level is an important requirement, pre-service social studies teachers stated that they tried to use a plain, clear, and understandable language suitable for the students' level in the social studies textbook modules they prepared, that they formed texts of appropriate length for the students' level, and explained foreign words. In addition, pre-service teachers stated that they paid attention to creating social studies textbook modules suitable for the students' level in terms of content, visuals, language and expression, and measurement and evaluation.

With the assessment and evaluation studies in the textbooks, the students' levels of achieving the learning outcomes of the social studies course can be determined. In this respect, the assessment and evaluation studies in the textbooks help the successful teaching of the social studies course (Yaşar, 2005, p. 10). It was found that the social studies teachers and students who participated in Karagözoğlu's (2020) research think that the end-of-unit evaluation studies in the social studies textbooks are the same and that their diversity should be increased. The evaluation sections of the social studies textbook modules created by the pre-service teachers within the scope of the present research vary. In the evaluation sections of social studies textbook modules, pre-service teachers created evaluation activities, preparation and discussion questions, traditional assessment and evaluation questions, and included various activities such as writing result sentences, 'write-share-learn' and 'what I know-what I learned' activities.

It is emphasized by Robert (2014) that the examination of social studies textbooks has significant benefits in all areas, both research and practice. The pre-service teachers who participated in this study also emphasized the importance of examining textbooks and stated that it provided various benefits to them. In the study, it was concluded that some pre-service teachers learned the content presented in the book for each grade level by

Carefully examining the social studies textbooks since they created a textbook module, and they learned to create content suitable for the grade levels of the students. The pre-service teachers learned about the activities to make students actively participate in the course in detail because they obtained comprehensive information about the subject they prepared in the module and wanted to include it in the module. It was revealed that pre-service teachers also learned about technical subjects by creating modules. In addition, some of the pre-service teachers gained the habit of working in a planned manner during the process of preparing the social studies textbook module, and putting forward a product contributed to their self-confidence development. Based on these results, it can be said that the creation of a social studies textbook module by pre-service teachers at the undergraduate level will support students to acquire knowledge, awareness, and skills, and the practices carried out to create a product will contribute to their multi-faceted development.

Some of the pre-service teachers who participated in this research stated that creating a social studies textbook module brought them closer to the teaching profession. This finding reveals that the studies on preparing modules by examining the textbooks reflect positively on the attitudes of pre-service teachers towards their profession. From this point of view, it can be said that the practices that enable pre-service teachers to gain experience in the social studies course will contribute to the development of a positive attitude towards the teaching profession.

In the study, it was demonstrated that pre-service teachers had technical problems in the process of preparing social studies textbook modules. Some of the pre-service teachers stated that they had difficulty in finding up-to-date news and visuals directly related to the subject while creating a social studies textbook module. In the study, it was concluded that some of the pre-service teachers had difficulty in creating content suitable for the students' level in textbook modules. To avoid these problems in module design, pre-service teachers can be supported in creating content suitable for the students' level and accessing up-to-date resources and visuals along with technical subjects.

In a study in the literature, it was revealed that social studies teachers had deficiencies in benefiting from textbooks, and it was emphasized that it was an important requirement for pre-service teachers to examine the textbooks of the course they would teach in their undergraduate education (Ertürk & Güler, 2017). Similarly, the pre-service teachers who participated in this study emphasized that the examination of social studies textbooks at the undergraduate level was a necessity and suggested that the social studies textbook review course should be a compulsory course. Pre-service social studies teachers suggested that preparing a textbook module requires systematic work and detailed information about the importance of systematic work at the beginning of the semester. In addition, some pre-service teachers emphasized the usefulness of keeping a diary during the module preparation process and suggested that individuals who would prepare a social studies textbook module should keep a diary.

RECOMMENDATIONS

Based on the results obtained from the research, it may be suggested that the social studies textbook review course, which is taught electively, should become an obligatory course and that pre-service teachers create a textbook module within the scope of this course. For future research, it may be recommended to implement the social studies textbook modules prepared by the pre-service teachers and to conduct studies on the effects of these modules in practice. In addition, action research can be conducted with social studies teachers to reveal how a social studies textbook module can be created and the practical effects of the created textbook modules.

ETHICAL TEXT

“In this article, journal writing rules, publication principles, research and publication ethics rules, journal ethics rules are followed. The author is responsible for any violations that may arise regarding the article. Ethics committee permission of the article was obtained by Anadolu University Social and Humanities Scientific Research and Publication Ethics Committee with the decision date 24.12.2021 and numbered 231468.”

Author(s) Contribution Rate: The author's contribution to this article is 100%

REFERENCES

- Altun, A. (2013). Yapılandırmacı yaklaşım, sosyal bilgiler programları ve ders kitapları. B. Akbaba. (Ed.), *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu: Sosyal bilgiler* (ss.2-26). Pegem Akademi.
- Arın, D. & Deveci, H. (2008). Sosyal bilgiler dersinde güncel olayların kullanımının öğrenci başarısına ve hatırd tutma düzeyine etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(26), 170-185.
- Barth, J. L. (1993). Social studies: There is a history, there is a body, but is it worth saving? *Social Education*, 57(2), 56-57.
- Çelikkaya, T., Esen, Z. & Kürümlüoğlu, M. (2018). 2005 ve 2017 sosyal bilgiler programı 4.ve 5. sınıf ders kitaplarında Atatürk ve Atatürkçülük. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(10), 118-136. <https://doi.org/10.20860/ijoses.429939>
- Demir, Y. & Atasoy, E. (2018). 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının (2017) değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 753-780. <https://doi.org/10.19171/uefad.505647>
- Demirezen, S. & Akhan, N. E. (2011). İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabındaki görsel öğelerin öğrenmede kalıcılığa etkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27, 1-24.
- Doğan, Y. & Tuğ, O. (2017). Uluslararası sınavlarda başarılı ülkeler ve Türkiye'nin sosyal bilgiler ders kitaplarının tasarım boyutu açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1(1), 56-79.
- Doğan, Y. & Torun, F. (2018). Sosyal bilgiler ders kitapları nereye gidiyor? *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, 4(2), 111-125.

- Dündar, H. & Kenyon, E. (2020). Migration and immigrants in social studies textbooks (Turkey and US sample). *International Electronic Journal of Elementary Education*, 12(4), 359-370. <https://doi.org/10.26822/iejee.2020459465>
- Erol, B. & Kiroğlu, K. (2012). Hayat bilgisi ders kitaplarının dil ve anlatım yönünden değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 32, 155-176.
- Ersoy, A. F. (2016). Fenomenoloji. A. Saban & A. Ersoy. (Ed). *Eğitimde nitel araştırma desenleri* (ss.51-105). Anı Yayıncılık.
- Ertürk, M. & Güler, E. (2017). 5. 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi (Muğla İli Örneği). *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8, 64-76. <https://dergipark.org.tr/en/pub/goputeb/issue/34591/382005>
- Gülersoy, A. E. (2013). İdeal ders kitabı arayışında sosyal bilgiler ders kitaplarının bazı özellikler açısından incelenmesi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 2(1), 8-26.
- Hali, S. (2014). Tarih öğretimi ve ders kitapları. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3, 158-166.
- Hansen, P. & Puustinen, M. (2021) Rethinking society and knowledge in Finnish social studies textbooks. *Journal of Curriculum Studies*, 53(6), 857-873. <https://doi.org/10.1080/00220272.2021.1881169>
- Herrell, P. O. (2011). *Parental involvement: Parent perceptions and teacher perceptions* [Unpublished Doctoral Thesis]. East Tennessee State University.
- Hussain, R. (2012). Students' views of impact of textbooks on their achievements. *An International Conference at Aga Khan University Institute for Educational Development*, November 1-3, pp. 430-438. http://ecommons.aku.edu/pakistan_ied_pdck/230
- Karagözoğlu, N. (2020). *Sosyal bilgiler ders kitaplarının değerlendirilmesi*. İksad Yayınevi.
- Karasu Avcı, E. & Faiz, M (2018). 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitapları "etkin vatandaşlık" öğrenme alanında yer alan becerilerin ve değerlerin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 2(1), 1-21.
- Kaymakçı, S. (2013). Sosyal bilgiler ders kitaplarında sözlü ve yazılı edebî türlerin kullanım durumu. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 230-255.
- Kılıçoğlu, E. (2020). Ortaokul matematik ders kitabı etkinliklerinde soyutlama becerisinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(3), 628-650. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.736764>
- Kuş, Z. , Merey, Z. & Karatekin, K. (2013). İlköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25) , 183-21 .
- Lindqvist, M. H. (2019). Talking about digital textbooks. The teacher perspective. *International Journal of Information and Learning Technology*, 36(3), 254-265. <https://doi.org/10.1108/IJILT-11-2018-0132>
- Martorella, P. H. (1998). *Social studies for elementary school children developing young citizens*. Prentice-Hall.
- McKean, B. (2002). Artistic representations in three fifth-grade social studies textbooks. *The Elementary School Journal*, 103(2), 187-197.

- Merey, Z. (2018). A comparison of human rights education in social studies textbooks in Turkey and the United State. *International Journal of Progressive Education*, 14(6), 18-37. <https://doi.org/10.29329/ijpe.2018.179.2>
- Meyer, J. M., Bromley, P. & Ramirez, F. O. (2010). Human rights in social science textbooks: Cross-national analyses, 1970–2008. *Sociology of Education*, 83(2), 111-134. <https://doi.org/10.1177/0038040710367936>
- Murphy, D. D. (2017). An investigation of the non-text elements included in social studies textbooks. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED574269.pdf>
- Nalçacı, A. (2011). İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Erzurum örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 321-335.
- Özkan, R. (2010). Türk eğitim sisteminde himayeci değerler: İlköğretim ders kitapları örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 1124-1141.
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. M. Bütün & S. B. Demir (Çev. Ed.). Anı Yayıncılık.
- Pingel, F. (2010). *UNESCO Guidebook on textbook research and textbook revision*. (2nd revised and updated edition). United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- Roberts, S. L. (2014). A review of social studies textbook content analyses since 2002. *Social Studies Research and Practice*, 9(3), 51-65. <https://doi.org/10.1108/SSRP-03-2014-B0004>
- Savage, C., Hübner, N., Biewen, M., Nagengast, B. & Polikoff, M. S. (2021). Social studies textbook effects: Evidence from Texas. *American Educational Research Association Open*, 7(1), 1-9. <https://doi.org/10.1177/2332858421992345>
- Soylu, T., & Memişoğlu, H. (2019). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kavram öğretimine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 5(4), 464-484
- Şahin, D., & Güven S. (2016). Sınıf öğretmenlerinin fen bilimleri hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerindeki yöntem ve teknik kullanımına ilişkin görüşleri. *Online Fen Eğitimi Dergisi*, 1(1), 42-59.
- Şenşekerci E. (2016). Öğretmen adaylarının görüşlerine göre sosyal bilgiler ders kitaplarının bazı özellikler açısından değerlendirilmesi. *Kesit Akademi Dergisi*, 2(4), 84-104.
- Taşdemir, M. (2018). *Ortaokul altıncı sınıf sosyal bilgiler ders kitabı metninin kültürel mirasa duyarlılık değeri açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Taşın, A. & Memişoğlu, H. (2019). Sosyal bilgiler ders kitaplarında güncel konulara yer verilme durumunun incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(2), 599-610.
- Türe, H. & Deveci, H. (2021). Utilizing family involvement activities in a social studies course: An action research study. *Education & Science*, 46(205), 409-452.
- Uzuner, S., Aktaş, E. & Albayrak, L. (2010). Türkçe 6, 7 ve 8. sınıf ders kitaplarının görseller (illüstrasyonlar) açısından değerlendirilmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları/TÜBAR*, 27, 721-733.
- Ünlü, İ. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders materyali olarak edebi ürün kullanımına yönelik görüşleri. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 7(22), 120-136.

Yaşar, O. (2004). İlköğretim sosyal bilgiler derslerinde görsel materyal kullanımı ile coğrafya konularının eğitim ve öğretimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 163.

http://dhgm.meb.gov.tr/yayimler/dergiler/milli_egitim_dergisi/163/yasar.htm

Yaşar, O. (2005). Türkiye’de okutulan orta öğretim coğrafya ders kitaplarında ölçme ve değerlendirme çalışmalarına yönelik karşılaştırmalı bir yaklaşım. *International Journal of Progressive Education*, 1(2), 9-30.

Yıldırım, A. & Şimşek H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (12 baskı). Seçkin Yayıncılık.

Zarillo, J. J. (2016). Sosyal bilgiler öğretimi. B. Tay & S. B. Demir (Çev. Ed.). Anı Yayıncılık.

ÖĞRETMEN ADAYLARININ SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABI MODÜLÜ OLUŞTURMA DENEYİMLERİ

Öz

Sosyal bilgiler dersi, sosyal bilimlere ait çeşitli bilgilerin bütünleştirilerek sunulduğu içeriği öğrencilerin kazanmalarını, kendi öğrenme süreçlerini kavramalarını ve etkin vatandaş olmalarını sağlamaktadır. Sosyal bilgiler dersinde öğretmenler ve ortaokul öğrencileri tarafından yararlanılan temel materyallerden biri ders kitaplarıdır. Bu araştırma kapsamında yer alan öğretmen adaylarının sosyal bilgiler ders kitabı incelemesi dersi kapsamında ders kitabı modülü oluşturmaları ve öğretmenlik meslek yaşamlarında sosyal bilgiler derslerinde temel materyal olarak yararlanacakları ders kitaplarına ilişkin deneyim edinmeleri sağlanmıştır. Araştırmanın temel amacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler ders kitabı modülü oluşturma sürecine yönelik deneyimlerini ortaya koymaktır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden biri olan fenomenoloji benimsenmiştir. Katılımcıların belirlenmesinde ölçüt örneklem tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcıları 10 sosyal bilgiler öğretmen adayından oluşmuştur. Araştırmanın verileri yarı-yapılandırılmış görüşme ile toplanmıştır. Araştırma kapsamında toplanan veriler, tümevarım analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının sosyal bilgiler ders kitabı modüllerinde çeşitli etkinliklere ve görsellere yer verdikleri, modüllerin biçimsel, görsel, içerik, dil ve anlatım özelliklerini öğrenci düzeyine uygun oluşturmayı amaçladıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmen adayları sosyal bilgiler ders kitabı modülü oluşturmalarının kendilerine çeşitli yararları olduğunu vurgulamıştır. Araştırmada öğretmen adaylarından bazıları, sosyal bilgiler ders kitabı modülü oluşturmalarının öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutum geliştirmelerini sağladığını ifade etmiştir. Araştırmada öğretmen adaylarının, seçmeli olan sosyal bilgiler ders kitabı incelemesi dersinin zorunlu ders olmasını önerdiği sonucu elde edilmiştir. Bu araştırmaya dayalı olarak öğretmen adaylarının hazırladıkları sosyal bilgiler ders kitabı modüllerinin uygulanmasına ve ders kitabı modüllerinin uygulamadaki etkilerinin incelemesine ilişkin araştırmalar gerçekleştirilmesi önerilebilir.

Anahtar kelimeler: Sosyal bilgiler, ders kitabı, öğretmen adayı.

GİRİŞ

Sosyal bilgiler, içeriğinde yer alan sosyal bilimlere ait çeşitli bilgileri öğrencilerin kazanmasıyla toplumsal yaşama katılıma ilişkin farkındalık kazanmasını ve kendi öğrenme süreçlerini kavrayarak etkin vatandaş olmalarını sağlamaktadır (Hansen ve Puustinen, 2021; Zarillo, 2016). Sosyal bilgiler dersi, “önemli sosyal konularla ilgili problem çözme ve karar verme gibi vatandaşlık becerilerini geliştirmek amacıyla sosyal bilimler ve beşerî bilimlerin kavramlarının disiplinler arası birleşimidir.” (Barth, 1993, s.57). Sosyal bilgiler dersinin içeriği tarih, coğrafya, psikoloji, sosyoloji, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, hukuk gibi sosyal bilim disiplinlerine ait bilgilerden yararlanılarak şekillendirilir. Bununla birlikte sosyal bilgiler, günlük yaşam, güncel olaylar, medya ve sanat gibi birçok başka alandan da yararlanır (Martorella, 1998). Bir başka deyişle sosyal bilimler ve diğer çalışma alanlarından öğrencilerin düzeyine uygun olarak seçilmiş olan bilgilerin bütünleştirilmesiyle sosyal bilgiler dersi oluşturulmaktadır. Sosyal bilgilerin doğasına uygun biçimde sosyal bilgiler dersinde çeşitli yöntem, teknik ve materyaller kullanılmaktadır. Ders kitapları, sosyal bilgiler dersinde öğrenme-öğretme sürecinde kullanılan temel materyallerden biridir.

Eğitimin en önemli girdilerinden biri olan ders kitabı (Pingel, 2010), bir dersin öğrencilere yönelik olarak yazılan; içeriği öğretim programına uygun olan, uzmanlar tarafından incelenmiş ve onaylanmış temel kaynaktır. Öğretim programlarının içeriğini öğrenciye kazandırmada dolayısıyla öğrenme-öğretme sürecinde ders kitapları önemli bir yere sahiptir. Sosyal bilgiler öğretmenleri, eğitim-öğretim etkinliklerinde öğrencilerin dersi takip etmelerini kolaylaştırmak ve öğrenmenin daha kalıcı olmasını sağlamak amacıyla ders kitaplarından yararlanmaktadır (Nalçaçı, 2011, s.322). Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenleri, derslerinde öğrenme-öğretme sürecinde konuların işleniş sırasını, etkinlikleriyle ilgili çalışmalarını ders kitaplarına göre düzenlemektedir. Bu durum ders kitaplarının önemini ortaya koymaktadır (Gülersoy, 2013). Nitekim günümüzde akıllı tahta, bilgisayar, tablet ve akıllı telefon gibi derslerde kullanılan teknolojik araçların çoğalmasına rağmen ders kitapları halen öğrenme-öğretme sürecinde kullanılan temel bir materyal olarak kalmaya devam etmektedir (Altun, 2013; Ertürk ve Güler, 2017).

Ders kitabı hazırlama, ortak çalışma alanlarının gerekli olduğu sistematik ve dinamik bir süreci ifade etmektedir (Kılıçoğlu, 2020). Nitelikli bir biçimde hazırlanmış bir ders kitabının bazı özelliklere sahip olması gerekmektedir (Hali, 2014). Ders kitabının öğretim programında yer alan kazanımlarla uyumlu olması ve ders kitabında nesnel bir bakış açısıyla bilgiler sunulması önemlidir. Kitaplar öğrencilere rehberlik etmeli ve öğrenme yaşantıları sunabilmelidir. Ders kitaplarında içerik bilimsel ve güncel olmalı, öğrenci yaş düzeyine uygun dil ve anlatım özellikleri kullanılmalı, farklı kaynaklardan yararlanılmalı ve kronolojik sıralamaya dikkat edilmelidir. Ders kitaplarından öğrenciler okul dışında da yararlanabilmektedir. Dolayısıyla ders kitapları öğrencilerin bağımsız bir biçimde öğrenmesini, sosyal bilgiler dersinde kazanması gereken bilgiler, beceriler ile değerleri desteklemesi önemlidir. Nitekim UNESCO tarafından da barış ve insan hakları eğitimi için evrensel değerlerin ders kitaplarında yer verilmesinin önemine vurgu yapılmıştır (Pingel, 2010). Bu nedenle sosyal bilgiler dersi içeriğinde yer alan bilgi, beceri ve değerlerin öğrencilere kazandırılması için ders kitaplarında öğrencilerin aktif katılımını, yaparak ve yaşayarak öğrenmesini sağlayacak etkinliklere yer verilmesi de önemlidir. Ayrıca ders kitapları eleştirel

düşünmeyi geliştirici özelliklere sahip olmalı ve öğrencilerin bireysel ve ailesiyle birlikte yapabileceği etkinlikler ile ödevleri içermelidir (Altun, 2013; Gülersoy, 2013; Hali, 2014, Pingel, 2010).

Alan yazında ders kitaplarına yönelik gerçekleştirilen çeşitli çalışmalar yer almaktadır. McKean (2002) tarafından vurgulandığı gibi bu çalışmaların büyük çoğunluğunda ders kitaplarında yer alan içerik incelenmiştir. Alan yazındaki bu çalışmalarda ders kitapları güncel olaylar, değerler ve beceriler, göç ve göçmenler, insan hakları eğitimi, toplumsal yaşamla ilgili bilgiler, sözlü ve yazılı edebi türler bakımından incelenerek ders kitaplarında yer verilen içeriğin ortaya konulduğu görülmüştür (Meyer, Bromley ve Ramirez, 2010; Özkan, 2010; Gülersoy, 2013; Kaymakçı, 2013; Kuş, Meray ve Karatekin, 2013; Roberts, 2014; Karasu Avcı ve Faiz, 2018; Meray, 2018; Taşdemir, 2018; Taşın ve Memişoğlu, 2019; Dündar ve Kenyon, 2020; Hansen ve Puustinen, 2021). Özkan (2010) araştırmasında 2001-2003 yılları arasında 5. ve 8. sınıflarda okutulan Türkçe, sosyal bilgiler, vatandaşlık ve insan hakları eğitimi, Atatürk ilkeleri ve inkılap tarihi, din kültürü ve ahlak bilgisi ders kitaplarını değerler bakımından incelemiştir. Meyer, Bromley ve Ramirez (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmada 1970-2008 yılları arasında okutulan 69 ülkeden 465 ortaokul sosyal bilgiler ders kitaplarında insan hakları konularına yer verilme durumu belirlenmiştir. Gülersoy (2013) çalışmasında 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarını eğitsel, görsel, fiziksel, dil ve anlatım özellikleri bakımından incelemiştir. Kaymakçı (2013) çalışmasında sosyal bilgiler ders kitaplarında sözlü ve yazılı edebi türlere yer verilme durumunu ortaya koymuştur. Roberts (2014) çalışmasında Amerika Birleşik Devletleri'nde 2002-2012 yılları arasında okutulan sosyal bilgiler ders kitaplarında sunulan içeriği incelemiştir. Karasu Avcı ve Faiz (2018) araştırmalarında 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında Etkin Vatandaşlık öğrenme alanında yer alan değerleri ve becerileri ele almıştır. Meray (2018) araştırmasında Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'nde okutulan sosyal bilgiler ders kitaplarında insan hakları eğitimine yer verilme durumunu karşılaştırmalı biçimde incelemiştir. Taşdemir (2018) araştırmasında, 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabındaki metinlerde kültürel mirasa duyarlılık değerine yer verilme durumunu ortaya koymuştur. Dündar ve Kenyon (2020) araştırmalarında Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'nde okutulan sosyal bilgiler ders kitaplarında göç ve göçmenlere yer verilme durumunu karşılaştırmalı biçimde ele almışlardır. Hansen ve Puustinen (2021) araştırmalarında Fin toplumuna ilişkin bilgilerin Finlandiya'da okutulan sosyal bilgiler ders kitaplarında nasıl yer bulduğunu araştırmıştır. Savage, Hübner, Biewen, Nagengast ve Polikoff (2021) çalışmalarında sosyal bilgiler eğitimine ders kitabının etkilerini Texas'ta okutulan ders kitapları örneği üzerinden değerlendirmişlerdir. Alan yazında öğretmenlerin ve öğrencilerin sosyal bilgiler ders kitaplarına ilişkin görüşlerinin alındığı araştırmalar da yer almaktadır (Nalçacı, 2011; Hussain, 2012; Doğan ve Torun, 2018; Lindqvist, 2019). Ayrıca alan yazında (Şenşekerci, 2016) öğretmen adaylarının sosyal bilgiler ders kitaplarına ilişkin görüşlerinin belirlendiği bir araştırmaya da rastlanmıştır.

Sosyal bilgiler ders kitaplarını konu edinen araştırmalara bakıldığında, sosyal bilgiler eğitimi alanında öğretmen adaylarının ders kitabı modülü hazırlaması ile bir ürün ortaya koymasına ilişkin deneyimini ele alan herhangi bir çalışma gerçekleştirilmemiş olması bu çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Demir ve Atasoy (2018) tarafından vurgulandığı gibi sosyal bilgiler dersi kapsamında yer alan bilgi, beceri ve değerlerin öğrencilere kazandırılmasında temel kaynak olarak kullanılan sosyal bilgiler ders kitabının çeşitli açılardan incelenmesi ve değerlendirilmesi,

sosyal bilgiler öğretimin niteliğini artırmak açısından kaçınılmazdır. Bununla birlikte Ertürk ve Güler (2017) araştırmasında, araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir kısmının ders kitaplarını nasıl kullanacakları konusunda emin olmamalarından dolayı bu konunun önemli bir sorun oluşturmakta olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Ertürk ve Güler (2017), eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarının eğitimleri boyunca ders kitaplarını etkili bir şekilde incelemesini ve kullanmasını sağlayacak uygulamalara yer verilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenleri ve ortaokul öğrencileri sosyal bilgiler dersinde, ders kitaplarından başlıca kaynak olarak yararlanmaktadır. Bu bakımdan sosyal bilgiler dersinin önemli bileşenlerinden biri ders kitaplarıdır. Bu araştırma kapsamında yer alan öğretmen adaylarının sosyal bilgiler ders kitabı incelemesi dersi kapsamında ders kitabı modülü hazırlamaları sağlanmıştır. Sosyal bilgiler ders kitabı incelemesi dersini alan öğretmen adayları, sosyal bilgiler ders kitaplarını ayrıntılı bir biçimde incelemiştir. Öğretmen adayları ders kitapları oluşturulurken dikkat edilmesi gereken ölçütlere ve sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan kazanımların, sosyal bilgiler ders kitaplarında nasıl yer bulduğu konusunda bilgi sahibi olmuştur. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler ders kitabı incelemesi dersi kapsamında elde ettikleri bu bilgi ve deneyimleri ile sosyal bilgiler ders kitabı modülü hazırlamaları sağlanmıştır. Sosyal bilgiler öğretmen adayları, ders kapsamında; ders kitaplarında olması gereken biçimsel özellikler, görsel tasarım, eğitsel ve bilimsel içerik, dil ve anlatım özellikleri ile ölçme ve değerlendirme özellikleri bakımından edindikleri bilgileri modüllerine yansıtmışlardır. Böylece öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek yaşamlarında sosyal bilgiler derslerinde temel materyal olarak yararlanacakları ders kitaplarına ilişkin bilgi ve deneyim edinmeleri, ders kitaplarına ilişkin görüş geliştirerek bir ürün ortaya koymaları sağlanmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek yaşamlarında yararlanacakları temel kaynak olan ders kitaplarını tanıması, ders kitaplarını eleştirel bir biçimde incelemesi, ders kitaplarının geliştirilmesi gereken yönlerine ilişkin görüş geliştirmesi ve eksik olduğunu düşündüğü konularla ilgili öğrencilerine ek bilgiler sunabilmesi bakımından ders kitaplarının incelenmesi ve ders kitabı modülü geliştirilmesi önemli görülmektedir. Bu araştırma ile sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler ders kitabı incelemesi dersi kapsamında sosyal bilgiler ders kitabı modülü oluşturma sürecinde edindikleri deneyimler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmada geleceğin sosyal bilgiler öğretmeni olan öğretmen adaylarının ders kitabı modülü oluşturma sürecine ilişkin deneyimlerinin ortaya konulması ile araştırmanın sosyal bilgiler eğitimi alanına, sosyal bilgiler öğretmen adaylarına, sosyal bilgiler öğretmenlerine ve bu konuda araştırma yapacaklara katkı getirmesi umulmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler ders kitabı incelemesi dersi kapsamında edindikleri sosyal bilgiler ders kitabı modülü oluşturma sürecine yönelik deneyimlerini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler ders kitabı modülü oluşturma sürecine ilişkin deneyimleri nasıldır?

- Sosyal bilgiler ders kitabı modülü oluşturmanın öğretmen adaylarına sağladığı katkılar nelerdir?
- Sosyal bilgiler ders kitabı modülü oluşturma sürecinde öğretmen adaylarının yaşadığı güçlükler nelerdir?
- Sosyal bilgiler ders kitabı modülü oluşturulmasına yönelik öğretmen adaylarının önerileri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Araştırmada, öğretmen adaylarının sosyal bilgiler ders kitabı incelemesi dersinde oluşturdukları ders kitabı modülü hazırlama sürecine ilişkin deneyimlerinin ortaya konulması amaçlandığı için fenomenoloji deseni benimsenmiştir. Fenomenoloji araştırmalarında katılımcıların bireysel bakış açıları ile algı ve deneyimleri ortaya konulmaktadır. Fenomenoloji deseni ile eğitim araştırmalarında, eğitim-öğretim sürecinde yaşanan deneyimleri tanımlayarak anlayıp eğitim ve öğretim sürecini geliştirilmesine katkı sağlanmaktadır (Ersoy, 2016, s.56). Bu araştırmada, öğretmen adayları sosyal bilgiler ders kitabı incelemesi dersinde, sosyal bilgiler ders kitabı modülü oluşturarak deneyim edinmişlerdir. Öğretmen adaylarının hazırladıkları sosyal bilgiler ders kitabı modüllerine ilişkin deneyimleri tanımlanarak anlamlandırılmış olan bu araştırma ile sosyal bilgiler eğitimi ve öğretiminin gelişimine katkı sağlanmak istenmiştir.

Katılımcılar

Araştırma katılımcılarının belirlenmesinde amaçlı örneklem türlerinden biri olan ölçüt örneklem kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, araştırmacı tarafından belirlenmiş olan ölçütleri karşılayan kişiler araştırmada katılımcı olarak seçilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 120). Bu araştırmada katılımcıları belirleme ölçütleri, araştırmacı tarafından uzman görüşü alınarak oluşturulmuştur. Katılımcılar, sosyal bilgiler ders kitabı incelemesi dersini alma, derse düzenli katılım sağlayarak modül hazırlama ve araştırmaya katılmaya gönüllü olma ölçütlerini karşılayan 10 sosyal bilgiler öğretmen adayından oluşmuştur. Öğretmen adaylarının hepsi 3. sınıfta öğrenim görmektedir. Katılımcılara ilişkin bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Sıra No	Kod İsim	Cinsiyet	Görüşme Süresi	Modül Oluşturduğu Sınıf Düzeyi	Modül Oluşturduğu Öğrenme Alanı
1	Beyza	Kadın	45'	4. Sınıf	Küresel Bağlantılar
2	Tuna	Erkek	43'35"	4. Sınıf	Birey ve Toplum
3	Kerim	Erkek	26'15"	5. Sınıf	Birey ve Toplum
4	Zeynep	Kadın	31'40"	5. Sınıf	Üretim, Dağıtım ve Tüketim
5	Han	Erkek	52'	6. Sınıf	Üretim, Dağıtım ve Tüketim
6	Gamze	Kadın	29'40"	6. Sınıf	İnsanlar, Yerler ve Çevreler
7	Emine	Kadın	52'15"	6. Sınıf	Etkin Vatandaşlık
8	Esra	Kadın	27'50"	6. Sınıf	Küresel Bağlantılar
9	Seda	Kadın	23'	7. Sınıf	Etkin Vatandaşlık
10	Buket	Kadın	26'09"	7. Sınıf	Küresel Bağlantılar

Katılımcı öğretmen adaylarının üçü erkek yedisi kadındır. Öğretmen adaylarıyla gerçekleştirilen görüşmelerin süresi 23 ile 52 dakika arasında değişmektedir. Öğretmen adaylarından ikisi 4. sınıf, ikisi 5. sınıf, dördü 6. sınıf ve ikisi 7. sınıf düzeyinde sosyal bilgiler ders kitabı modülü oluşturmuştur. Öğretmen adaylarının hazırladığı sosyal bilgiler ders kitabı modüllerinin ikisi Birey ve Toplum, ikisi Üretim, Dağıtım ve Tüketim, üçü Küresel Bağlantılar, ikisi Etkin Vatandaşlık ve biri İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanı kapsamındadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri yarı-yapılandırılmış görüşme ile toplanmıştır. Patton (2018) tarafından görüşme kılavuzu yaklaşımı olarak belirtilen yarı yapılandırılmış görüşme için, görüşme kılavuz formu hazırlanmış olup bu formda sorulacak sorular ve değinilecek konular belirlenerek sorular sıralanmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşme için oluşturulan bu görüşme kılavuz formu iki bölümden oluşmaktadır. Görüşme kılavuz formunun birinci bölümünde araştırmanın amacına ve araştırmaya katılımın gönüllük esasına dayandığına ilişkin bilgi verilmiştir. Görüşme kılavuz formunun ikinci bölümünde dokuz açık uçlu soru yer almıştır. Görüşme formunda yer alan soruların Yıldırım ve Şimşek (2021) tarafından da vurgulandığı gibi araştırılan konuya odaklı olmasına, kolay anlaşılabilir olmasına dikkat edilmiştir. Görüşmeler çevrim içi ortamda gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı görüşmeleri gerçekleştirirken katılımcılarla etkili iletişim kurmaya çalışmış ve yansız bir biçimde katılımcıların yanıtlarına geri bildirimde bulunmuştur (Patton, 2018; Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Araştırma kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme ile toplanan veriler tümevarım analizi ile çözümlenmiştir. Ayrıca verilerin analizinde NVivo Plus Release Nitel Veri Analiz Programı'ndan da yararlanılmıştır. Tümevarım analizi veri içinde örüntülerin, kodların ve temaların keşfedilmesini içermektedir (Patton, 2018). Bu bakımdan araştırmada, veriler araştırmacı tarafından ilk olarak NVivo Plus Release Nitel Veri Analiz Programı'na aktarılarak satır satır incelenmiştir. Araştırma verileri katılımcıların ifadelerinden ve alan yazından yararlanılarak kodlanmıştır. Kodlanan verilerden hareketle temalar oluşturulmuştur. Araştırma kodları bulgular bölümünde tablolar ile gösterilmiştir.

Etik ve İnandırıcılık

Araştırmada ilk olarak etiği sağlamaya yönelik 24.12.2021 tarihi ve 231468 Protokol Numarası ile Anadolu Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan izin alınmıştır. Araştırmada etiği sağlamaya yönelik katılımcıların kimliklerini gizli tutmak amacıyla gerçek isimler yerine kod isimler kullanılmıştır. Veri toplama sürecinde görüşmeye başlamadan önce katılımcılara, araştırmaya katılımın gönüllük esasına dayandığına ve istedikleri zaman araştırmadan ayrılma hakkına sahip olduklarına ilişkin bilgilendirme yapılmıştır. Görüşme sırasında verilerin kaydı için ses kayıt cihazı kullanılmıştır ve ses kaydının transkriptinde katılımcıların görüşleri birebir aynı olacak biçimde yazıya aktarılmıştır.

Araştırmada inandırıcılık için veri toplama amacıyla kullanılan görüşme kılavuz formuna ilişkin ikisi doçent ve biri doktor öğretim üyesi olan üç sosyal bilgiler eğitimi uzmanından görüş alınmıştır. Bununla birlikte verilerin

kodlaması aşamasında doktor öğretim üyesi olan bir sosyal bilgiler eğitimi uzmanından destek almıştır. Araştırmacı ve uzman ayrı ayrı kodladıkları verileri karşılaştırmışlar ve fikir birliğine varılan kodlar üzerinde çalışmışlardır. İnanırcılığı sağlamada tüm katılımcıların görüşlerini yansıtmaya önemli olduğundan (Yıldırım ve Şimşek, 2021) bu araştırmanın inanırcılığına yönelik bulgular bölümde veriler, araştırmaya katılan tüm öğretmen adaylarının görüşlerinden doğrudan alıntılar verilerek sunulmuştur.

BULGULAR

Araştırmadan elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucu ortaya çıkan bulgular “Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Ders Kitabı Modülü Oluşturma Süreci”, “Sosyal Bilgiler Ders Kitabı Modülü Oluşturmanın Öğretmen Adaylarına Sağladığı Katkıları”, “Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Ders Kitabı Modülü Oluşturma Sürecinde Yaşadığı Güçlükler” ve “Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Ders Kitabı Modülü Oluşturulması Sürecine İlişkin Önerileri” başlıkları altında açıklanmıştır.

Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Ders Kitabı Modülü Oluşturma Süreci

Araştırmada, öğretmen adaylarının sosyal bilgiler ders kitabı modülü oluşturma sürecinde hazırlık çalışmaları yaptığı ve sosyal bilgiler ders kitabı modüllerini çeşitli özelliklere göre düzenledikleri sonucu elde edilmiştir. Buna ilişkin bulgular “Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Ders Kitabı Modülü Oluşturma Sürecinde Yaptığı Hazırlık Çalışmaları” ve “Öğretmen Adaylarının Oluşturduğu Sosyal Bilgiler Ders Kitabı Modüllerinin Özellikleri” alt başlıklarında sunulmuştur.

Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Ders Kitabı Modülü Oluşturma Sürecinde Yaptığı Hazırlık Çalışmaları

Araştırmadan elde edilen verilerin çözümlenmesi ile sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ders kitabı modülü oluşturma sürecinde araştırma yapma, bilimsel kaynaklara ulaşma, iş birliği yapma, ders kitaplarından yararlanma, günlük tutma, uzman görüşü alma ve sistematik olarak çalışma biçiminde çeşitli çalışmalar yaptığı ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının modül hazırlama sürecinde gerçekleştirdikleri çalışmalara ilişkin bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Ders Kitabı Modülü Oluşturma Sürecinde Yapılan Hazırlık Çalışmaları

Araştırma yapma
Bilimsel kaynaklara ulaşma
Ders kitaplarından yararlanma
Günlük tutma
İş birliği yapma
Sistematik olarak çalışma
Uzman görüşü alma

Öğretmen adaylarının çoğu, ders kitabı modüllerinde yer vermek istedikleri içeriğe yönelik araştırma yaptıklarını vurgulamışlardır. Gamze, “İnternette bilimsel kaynaklara baktım, makaleleri araştırdım, genel olarak internette hazırlık sürecinde her şeye ulaştım.” sözleriyle modül hazırlama sürecinde internette araştırma yaparak bilimsel

kaynaklara ulaştığını ifade etmiştir. Buket buna yönelik görüşünü “Modülde hangi konuda ne kadar bilgi vermek gerekiyor bunlar için kitaba göz attım, sürekli İnternette araştırdım, haberler buldum.” sözleriyle ifade ederken Beyza görüşünü şu sözlerle belirtmiştir:

“Araştırma yaptım. Örneğin iş birliğine dayalı öğrenmeye yönelik etkinliğe yer verecektim. Önce etkinliği araştırdım, yararları ve sınırlılıklarını neler bunları not aldım. Öğrenci kendisi o konuyla ilgili araştırma yapmak istediğinde kolay ulaşacağı bilgi ile çakışmaması için kendim bilimsel kaynaklara ulaştım. Ayrıca güvenilirliği kanıtlanmış sitelerden bilgiler edinmeye çalıştım.”

Han, “Türkiye’nin fiziki coğrafyası dersi kitabından yararlandım, hazırlayacağım modülde kazanımlara uygun olduğundan coğrafya ağırlıklı bir içerik oluşturdum. Ayrıca eriştiğim başka kitaplar da oldu.” sözleriyle modül hazırlama sürecinde üniversitede aldığı derslerin kitaplarından yararlandığını söylemiştir. Esra ise sosyal bilgiler ders kitaplarını incelediğini ve kitapların modül hazırlamada kendisine rehber olduğunu “İlk başta sosyal bilgiler kitaplarını detaylı inceledim, kitap biraz beni yönlendirdi, rehber gibi oldu.” biçiminde dile getirmiştir.

Beyza, modül hazırlama sürecinde hazırlık yaparken ders kapsamında tutulan günlükten yararlandığını söylemiştir: “Derste günlük tutmuştuk, hazırlık sürecinde günlük çok işime yaradı. Çünkü hangi fotoğrafı nereden, hangi yazıyı nereden aldığımı, bunların hepsini görmem gerekiyordu, unutmamam gerekiyordu, günlüğe hepsini not aldım.”

Seda ve Tuna, modül hazırlama sürecinde arkadaşlarıyla iş birliği içinde çalıştıklarını dile getirmiştir. Seda “Biz bu konuda arkadaşlarımla birlikte oturduk sizin ders kapsamında anlattıklarınızın hepsini defter haline getirdik, yazdık, sonra önümüze koyup modüllerimizle ilgili birbirimize fikir verdik. Birlikte çalıştık.” sözleriyle arkadaşlarıyla birlikte çalıştığını ifade etmiştir. Tuna, modül hazırlama sürecinde arkadaşlarından görüş almakla birlikte sosyal bilgiler öğretmeni olan yakınından da görüş aldığını şöyle dile getirmiştir: “Ben modül hazırlama üzerinde bayağı durmuştum, sosyal bilgiler öğretmeni olan yakınımdan görüş almıştım. Birçok arkadaşımın da görüş almıştım.”

Öğretmen Adaylarının Oluşturduğu Sosyal Bilgiler Ders Kitabı Modüllerinin Özellikleri

Araştırmada öğretmen adaylarının hazırladıkları sosyal bilgiler ders kitabı modüllerinin özelliklerini biçimsel, içerik, görsel tasarım, dil ve anlatım, ölçme ve değerlendirme biçiminde açıkladıkları sonucu elde edilmiştir. Buna ilişkin bulgular Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Oluşturduğu Sosyal Bilgiler Ders Kitabı Modüllerinin Özellikleri

Modülün biçimsel özellikleri
Biçimsel özellikleri öğrenci düzeyine uygun düzenleme
İlgi çekici kapak oluşturma
Renkleri uyumlu kullanma
Sözlük, kronoloji ve kaynakça oluşturma
Modülün içerik özellikleri
Atatürkçülük konularına yer verme

Özgün içerik oluşturma
Öğrenci düzeyine uygun içerik oluşturma
Doğru ve bilimsel bilgi sunma
Çeşitli etkinliklere yer verme
Güncel olaylara yer verme
Edebi türlere yer verme
Modülün görsel özellikleri
Çeşitli ve dikkat çekici görsellere yer verme
Konuyla doğrudan ilişkili görsellere yer verme
Öğrenci düzeyine uygun görsellere yer verme
Modülün dil ve anlatım özellikleri
Sade ve anlaşılır bir dil kullanma
Yabancı kelimeleri açıklama
Anlatım bozukluğu yapmama
Öğrenci düzeyine uygun cümle ve metin oluşturma
Modülün ölçme ve değerlendirme özellikleri
Konuya hazırlık ve tartışma soruları oluşturma
Geleneksel ölçme ve değerlendirme soruları oluşturma
Değerlendirme etkinlikleri oluşturma
Sınıf düzeyine uygun sorular oluşturma

Modülün Biçimsel Özellikleri

Öğretmen adayları, hazırladıkları sosyal bilgiler ders kitabı modüllerinde biçimsel özellikleri sınıf düzeyine uygun düzenlediklerini, renkleri uyumlu kullandıklarını ve ilgi çekici kitap kapağı oluşturduklarını belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının tümü, sosyal bilgiler ders kitabı modüllerinde öğrenci düzeyine uygun punto kullandığını söylemiştir. Buket'in buna yönelik sözleri şöyledir: "7. sınıf düzeyinde Küresel Bağlantılar öğrenme alanında modül hazırladım. Fiziksel özelliklerin daha çok öğrencilerin düzeylerine uygun olmasına dikkat ettim, punto, renkler, kapak hepsini öğrencilerin yaşlarına göre ayarladım."

Beyza öğrenciler için dikkat çekici bir modül kapağı oluşturduğunu "İncelediğimiz ders kitaplarında çok düz ve tüm konuları yansıtmayan kapaklar vardı. Ben modülümü dikkat çekici yapmak istedim. Öğrencilerin daha çok ilgisini çekecek, daha akılda kalacak, biz bunu öğreneceğiz diyebileceği bir kapak tasarımı yaptım." sözleriyle dile getirmiştir. Tuna da benzer biçimde öğrencilerin ilgisini çekecek ve ünite içeriğiyle uyumlu bir kapak tasarımı yaptığını "Modülün ön kapağında İnsan ve Çocuk Hakları konularını temsil eden ve öğrencilerin ilgisini çekeceğini düşündüğüm görseller kullandım." sözleriyle ifade etmiştir.

Han, sosyal bilgiler ders kitabı modülü kapağında uyumlu renkleri kullandığını, içerikte yer alan konuları yansıtan ilgili çekici görsellere yer verdiğini şöyle ifade etmiştir: "Modülümde ön, arka kapakta ve diğer sayfalarda birbirine uyumlu renklerden dolgu rengi belirledim. Ön kapağa ünitelerin içindeki konuları yansıtan, öğrencilerin ilgisini çekecek görselleri ekledim."

Öğretmen adaylarının bazıları sosyal bilgiler ders kitabı modülünde organizasyon şemasına yer verdiğini ifade etmiştir. Buna yönelik görüşünü Zeynep, "Modülü anlaşılır hale getirmek için modüle uygun şekilde organizasyon şeması hazırladım." sözleriyle ifade etmiştir. Seda oluşturduğu sosyal bilgiler ders kitabı modülünün sonuna

sözlük, kaynakça ve harita eklediğini “Öğrencilerin bilmeyeceğini düşündüğüm kavramlardan oluşan sözlük oluşturdum. Ayrıca kitabın sonuna kronoloji, kaynakça ve harita ekledim” sözleriyle ifade etmiştir.

Modülün İçerik Özellikleri

Öğretmen adayları oluşturdukları sosyal bilgiler ders kitabı modülünde Atatürkçülük konularına yer verdiğini, özgün ve öğrenci düzeyine uygun içerik oluşturduğunu, doğru ve bilimsel bilgi sunduğunu, edebi türlere, çeşitli etkinliklere ve güncel olaylara yer verdiğini vurgulamıştır. Esra ve Gamze oluşturdukları sosyal bilgiler ders kitabı modüllerinin içeriğinde Atatürkçülük konularına yer verdiklerini belirtmişlerdir. Esra modülünde Atatürkçülük konularına yer verdiğini şu sözleriyle dile getirmiştir: “6. sınıf Küresel Bağlantılar öğrenme alanında modül hazırladım. Konuyla ilgili olduğu için ve öğrenciye Atatürkçülüğün önemini göstermek için Atatürk’ün sözlerine yer verdim ve Atatürkçülük konuları ile ilişkilendirme yaptım.” Gamze, Atatürk’ün ileri görüşlülüğünü, bilime verdiği önemi vurgulamak için oluşturduğu ders kitabı modülünde Atatürkçülük konularına yer verdiğini şöyle açıklamıştır: “6. sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanında ders kitabı modülü oluşturdum. Konular arasında dijitalleşme ve bilimsellik vardı. Atatürkçülük konularına yer vermeye çalıştım. Atatürk’ün ileri görüşlülüğünü ve bilime önem verdiğini vurgulamak istedim.”

Esra ve Tuna, sosyal bilgiler ders kitabı modülleri için özgün içerik oluşturmaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Esra, sosyal bilgiler ders kitaplarından yararlanmakla birlikte modülünde özgün içerik ve etkinlikler oluşturmaya çalıştığını belirtmiştir: “Kitaba baktım, 6. sınıf Küresel Bağlantılar öğrenme alanındaki kazanımlar kapsamında kendim etkinlikler oluşturmaya çalıştım, farklı ve özgün etkinlikler hazırlayabildim diye düşünüyorum.” Tuna, hazırladığı modülün içeriğine yönelik farklı kaynaklara ulaştığını ve kaynaklardan aldığı bilgileri sentezleyerek özgün içerik sunmaya çalıştığını belirtmiştir: “4. sınıf Birey ve Toplum öğrenme alanı kapsamında modül hazırladım. Konuyla ilgili kaynaklara ulaştım ve bilgileri kendim sentezleyip cümle kurmaya çalıştım. Milli Eğitim baskısı olan sosyal bilgiler kitabına da konuyla ilişkili kavramlar için baktım ancak etkinlikleri tamamen kendi cümlelerimle yazmaya çalıştım.”

Öğretmen adaylarının çoğu, modüllerde içerik oluştururken öğrencilerin yaş düzeyine uygun olmasına dikkat ettiklerini vurgulamışlardır. Gamze, öğrenci düzeyine uygun içerik oluşturmaya çalıştığını “Modülümde dijital vatandaşlıkla ilgili öğrencilerin düzeyine uygun şekilde içeriği oluşturmaya çok dikkat ettim, bunun için çoğunlukla günlük yaşamdan örnekler sundum.” sözleriyle ifade ederken Buket bu konudaki görüşünü “İçerikteki bilgilerin öğrencilerin düzeyine uygun olmasına dikkat ettim.” sözleriyle dile getirmiştir.

Öğretmen adaylarının çoğu, sosyal bilgiler ders kitaplarında güncel olayları kullanmanın önemli olduğunu vurgulamıştır ve ders kitabı modüllerinde güncel olaylara yer verdiklerini belirtmişlerdir. Seda oluşturduğu modülün içeriğinde güncel olaylara yer verdiğini “7. sınıf Etkin Vatandaşlık öğrenme alanıyla ilgili modül hazırladım. Çocukların konuyu daha iyi pekiştirmesi için güncel olaylara ve bilgilere yer verdim. Mesela haberde sağlık bakanının verdiği bilgi vardı, oradan yararlandım. Ayrıca gazeteden kupür kestim, modülümde kullandım.”

biçiminde belirtmiştir. Emine, başarı hikayesi biçiminde güncel bir olaya modülünde yer verdiğini, bunun öğrencilerin düşünmesine ve empati kurmasına katkı sağlayabileceğini düşündüğünü şu sözleriyle dile getirmiştir:

“Güncel bir haberi öğrencilere örnek olması açısından kullandım. Başarı hikayesi ile ilgili bir haberd. Engelli öğrencilerimizin başarı hikayeleri oluyor, ben onları gördüğümde açıkçası çok etkileniyorum. Öğrenci böyle haberleri görünce bu insan neleri başarmış ben de başarabilirim diye düşünebilir. Bunları düşünmelerini sağlaması açısından böyle bir haber modülüne koydum.”

Han modülünde enerji kaynaklarına ilişkin güncel olaylara yer verdiğini dile getirmiştir: “Güncellik sosyal bilgilerde önemli, ders güncel yaşamı içeriyor, modülümde ben de güncel haberlere yer verdim. Yeni güneş panelleri yapılabiliyor, onlara güncel haberlerle değindim.” Beyza oluşturduğu modülde güncel haberlere yer verdiğini “Modülümün içeriğinde Suriye Savaşı ile alakalı güncel bir habere yer vermek istedim, gerçekten güncel olduğu için modülüne ekledim.” biçiminde ifade etmiştir.

Öğretmen adaylarının bazıları, oluşturdukları sosyal bilgiler ders kitabı modülünde doğru ve bilimsel bilgi sunmaya çalıştıklarını vurgulamışlardır. Buket modülünde sunduğu içerikte bilimsel ve doğru bilgilere yer vermeye çalıştığını şöyle belirtmiştir: “Modülümde içerik oluştururken bilgilerimin doğru ve güvenilir olmasına dikkat ettim. Bilimsel bilgilere ulaşmaya çalıştım.” Seda ise “Bence öğrencilerin kitapları açtığı zaman o günün konusuyla alakalı bilimsel bilgileri görmesi gerekiyor. Kitapta öğrenci seviyesine göre bilimsel içeriğin olması gerekiyor. Modülümde o şekilde içerik sunmaya çalıştım.” sözleriyle sosyal bilgiler ders kitabı modülünde konuya yönelik bilimsel bilgiler sunduğunu belirtmiştir. Beyza modülünde doğru bilgi kaynaklarına ulaştığını şu örnekle açıklamıştır: “Bilimsel kaynaklara ulaştım ve güvenilir, resmi sitelerden bilgiler edinmeye çalıştım. Mesela resmi bir kaynaktan Azerbaycan Cumhurbaşkanı’nın sözlerini alıntı olarak aldım. Bu şekilde bilgileri objektif bir biçimde araştırıp modülümde yansıtmaya çalıştım.”

Öğretmen adaylarının çoğu, oluşturdukları ders kitabı modülünde edebi türlere yer verdiklerini belirtmişlerdir. Zeynep, oluşturduğu ders kitabı modülünde edebi türlere yer verdiğini “Modülümde atasözleri, deyimler, şiir ve biyografi kullandım. Aslında öğrencinin dikkatini çekebilecek burada güzel eğlenceli bir şey varmış diyebileceği şeyler kullanmaya çalıştım. Mesela şiir öğrencinin daha çok dikkatini çeker diye şiire de yer verdim.” biçiminde ifade etmiştir. Bu konuda Emine görüşlerini şu sözlerle açıklamıştır: “Öğrencilik hayatımda hikayeler hep dikkatimi çekmiştir. Ders çıkarılan hikayeler öğrencilerin de çok ilgisini çekiyor. Düşündürmeye de yönlendirdiği için böyle hikayeleri modülümde kullandım.”

Öğretmen adayları, oluşturdukları sosyal bilgiler ders kitabı modülünde aile katılımı, örnek olay, iş birliğine dayalı öğrenme, altı şapkalı düşünme gibi öğrencilerin aktif katılımını sağlamaya ve araştırma yapmaya yönelik çeşitli etkinliklere yer verdiklerini vurgulamışlardır. Emine eğitimin ailede başladığını ve kendi ailesinin de öğrencilik yaşamında derslerine katıldığını belirterek modülünde aile katılımı etkinliğine yer verdiğini şu sözleriyle ifade etmiştir:

“İlk eğitim ailede başlar. İlk olarak anne baba, sonra öğretmen rol model oluyor. Okul, aile ve öğretmen arasında sıkı bir ilişki kurulmalı. Benim annem de öyleydi, okuluma sık gelir öğretmenlerim ile görüşürdü. Okuldan bir etkinlik verildiğinde, çocuk ailesi ile bir etkinliği ya da ödevi yaptığında aile çocuk iletişimi de bence gelişiyor. Çocuk okulda derslere daha aktif katılım sağlıyor. Ben öyleydim. Mesela babam ve annem, ödevlerimi yaparken destek olunca mutlu olurdum. Öğrencinin okulda daha iyi ilişkiler kurması, derse daha aktif katılım sağlaması öğretmeni ile daha iyi ilişkiler kurabilmesi için aile katılımı çok çok önemli, akademik başarı açısından da önemli. Ben de o yüzden modülümde aile katılımı etkinliğine yer verdim.”

Beyza, öğrenciler için akran paylaşımı yapmanın yararlı olduğunu düşündüğü için ders kitabı modülünde iş birliğine dayalı öğrenmeyi sağlayacak etkinliklere yer verdiğini ifade etmiştir:

“İş birliğine dayalı öğrenme öğrenciler için çok yararlı. Modülümde bununla ilgili etkinlik hazırladım. Akran paylaşımı etkili öğrenme açısından çok önemli bir etken. Ülkemizi tanıyalım, sınırlarımız komşularımız hangileri, diğer ülkelerle benzerlikler ve farklılıklarımız neler? Öğrencilerden arkadaşlarıyla iş birliği içinde bu konularda araştırma yapıp sınıfta bilgi vermelerini istedim. Bunun için de araştıralım paylaşalım etkinlikleri oluşturdu.”

Buket ders kitabı modülünde aktif öğrenme etkinliklerine yer verdiğini şu sözleriyle dile getirmiştir: “Öğrencilerin daha aktif katılacağı altı şapkalı düşünme yöntemine ve bildiklerim-öğrendiklerim, yaz-paylaş-öğren aktif öğrenme etkinliklerine yer vermek istedim. Öğrenciler bu etkinliklerle konuyla ilgili fikirlerini daha iyi ifade edebilir, ben de öğrencilerin düşüncelerini daha iyi anlarım.” Tuna, ders kitabı modülünde örnek olaya dayalı etkinlik oluşturduğunu “Sosyal bilgiler çeşitli sosyal bilimlerin bilgilerini içeriyor. Bu yüzden derste farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullanmanın önemli olduğunu düşünüyorum. Böylece öğrenci aktif olarak derse katılabilir. Mesela ben de modülümde örnek olaya yer verdim, örnek olayı da kendim yazdım.” biçiminde belirtmiştir.

Modülün Görsel Tasarım Özellikleri

Öğretmen adayları, sosyal bilgiler ders kitabı modüllerinde fotoğraf, gazete, harita, karikatür, resim, şema ve kavram haritası gibi çeşitli ve ilgi çekici görsellere yer verdiklerini vurgulamışlardır. Buket sosyal bilgiler ders kitabı modülünde doğal afetlerle ilgili dikkat çekici görseller kullandığını belirtmiştir: “Doğal afetler konularım arasında vardı. Modülümde öğrencilerin bu konuya dikkatini çekmek için çeşitli görseller kullandım. Böylece görsellerle konuyu daha dikkat çekici ve daha iyi ifade edebileceğimi düşündüm.” Seda oluşturduğu ders kitabı modülünde dikkat çekici görsellere yer verdiğini şu sözleriyle vurgulamıştır:

“Kitaplarda konuyla doğrudan ilişkili görseller olması gerekiyor diye düşündüm. Sosyal bilgiler ders kitaplarında konuyu desteklemeyen görseller vardı, konuyla doğrudan ilgili görseller olabilir. Ben genellikle gerçek ve dikkat çekici resimler kullandım, karikatür biçiminde görsellerden de

yararlandım. Bence böyle görseller kullanıldığında düz bilgiye göre her zaman öğrenci daha kalıcı öğrenebilir.”

Kerim hazırladığı modüldeki çocuk hakları konusunda gazete haberi ve sivil toplum kuruluşu logosu görseli kullandığını “Modülümde çocuk haklarında kesinlikle görsel kullanmak istedim. Gazete haberine yer verdim, UNICEF aklıma geldi onun logosunu modülüme görsel olarak yerleştirdim.” biçiminde ifade etmiştir. Emine, oluşturduğu sosyal bilgiler ders kitabı modülünde konuyla ilişkili görseller kullandığını şu biçimde belirtmiştir: “6. sınıf düzeyinde Etkin Vatandaşlık öğrenme alanında modül hazırladım. Öğrenme alanıyla ilişkili olduğu için modülün içinde ve ünite kapağında Türk bayrağına, Anayasa kitabına ve Atatürk’ün de bulunduğu kadınların olduğu görsellere yer verdim.” Beyza, oluşturduğu ders kitabı modülünde konuyla doğrudan ilişkili çeşitli görsellere yer verdiğini şöyle ifade etmiştir:

“Ders kitabı modülüm Küresel Bağlantılar öğrenme alanıyla ilgili olunca farklı ülkelerin kültürüne yönelik konular vardı. Çok çeşitli görseller kullandım. Mesela bir yöresel yemekten bahsediyorum yemeği çocuğun görmesini istedim. Kuzey ışıkları, fiyortlardan, sınır kapılarından, ülkelerinden bayraklarından bahsettim ve görselleri koydum. Sonra coğrafi özelliklerle ilgili öğrencilerin görmesi için coğrafi bir haritaya yer verdim. Ayrıca sınır komşularımızın başkenti ile alakalı fotoğrafları da ekledim.”

Han, ders kitabı modülünde kalıcı öğrenme sağladığını düşündüğü için kavram haritasına yer verdiğini şu sözlerle ifade etmiştir: “Modül hazırladığım konumda enerji kaynakları vardı, madenlerin yerini belirtmem gerekiyordu. Kavram haritası derste kullanılınca öğrenci konuyu görselde bütün olarak görmüş olur ve kalıcı öğrenme sağlayabilir diyebilirim. Bu yüzden ben de kavram haritası yaptım.”

Esra sosyal bilgiler ders kitabı modülünde öğrenci düzeyine uygun, eğitici ve dikkat çekici görseller kullandığını belirtmiştir: “Eğitici özelliği olan ve öğrencinin yaşına uygun, onların ilgisini dağıtmayacak görsellere yer verdim. Konuyla alakalı görseller olmasına da dikkat ettim.” Benzer bir biçimde Tuna, sosyal bilgiler ders kitabı modülünde kullandığı görsellerin yaş düzeyine uygun olmasına dikkat ettiğini şöyle ifade etmiştir: “Görsel kullanımında yaş düzeyine dikkat ettim. Çünkü 4. sınıf yaş düzeyinde görsel kullanmak oldukça önemli. Ben okula giderken bize kitap dağıtıldığında ilk olarak kitabı açar görsellere bakardım, onlar çok dikkatimi çekiyordu. Bu yüzden olabildiğince 4. sınıf yaş düzeyine uygun görsel kullanmaya çalıştım.”

Modülün Dil ve Anlatım Özellikleri

Öğretmen adayları, hazırladıkları sosyal bilgiler ders kitabı modülünde sade, anlaşılır, öğrenci düzeyine uygun bir dil kullanmaya dikkat ettiklerini vurgulamıştır. Gamze “Modülümde daha sade bir dil kullanmaya çalıştım, birkaç anlamda kullanılan kelimeler yerine doğrudan anlaşılabilir, öğrencinin kafasını karıştırmayacak kelimeler kullandım.” sözleriyle hazırladığı modülde öğrenciler için anlaşılabilir bir dil kullandığını belirtmiştir. Emine hazırladığı modülde sade ve öğrencilerin düzeyine uygun uzunlukta metinler oluşturmaya çalıştığını belirtmiştir:

“Ben olabildiğince sade cümleler kullanmaya çalıştım. Noktalama işaretlerine dikkat ettim ve çok uzun metinler kullanmadım.” Esra ise oluşturduğu ders kitabı modülünde “Dil ve anlatım özellikleri bakımından anlatım bozukluğu yapmamaya dikkat ettim.” sözleriyle anlatım bozukluğu yapmamaya dikkat ettiğini belirtmiştir.

Zeynep hazırladığı ders kitabı modülünde öğrenci düzeyine uygun bir dil ve anlatım kullandığını “Modülümde haberleri hazırlarken, aynı şeyi tekrar eden uzun cümleler vardı, ne demek istediği anlaşılıyordu ve yabancı kelime de kullanılmıştı. Kelimeyi öğrenci okuduğunda onun ne olduğunu anlamayabilir. Bu nedenle olabildiğince haberlerde uzun ve gerekli olmayan kısımları kısaltmışım, daha anlaşılır olmasına dikkat etmişim.” sözleriyle ifade etmiştir. Seda benzer biçimde oluşturduğu ders kitabı modülünde yaş düzeyine uygun dil kullandığını ve modülde yabancı sözcüklerin açıklamalarına yer verdiğini şu biçimde ifade etmiştir: “Yaş gruplarına göre cümlelerin uzunluğuna, kullanılması gereken kelime sayılarına, modülümde dikkate almaya çalıştım. Daha sade, anlaşılır, öğrencilerin okuduklarında doğrudan anlayabileceği ifadeler kullandım. Yabancı kelimeler varsa da onların anlamlarını parantez içinde açıklamaya çalıştım.”

Modülün Ölçme ve Değerlendirme Özellikleri

Öğretmen adayları, hazırladıkları sosyal bilgiler ders kitabı modülünün değerlendirme özelliklerini konuya hazırlık ve tartışma soruları oluşturma, geleneksel ölçme ve değerlendirmeye yönelik sorular oluşturma, değerlendirme etkinlikleri oluşturma ve sınıf düzeyine uygun sorular oluşturma biçiminde açıklamışlardır. Tuna sosyal bilgiler ders kitabı modülünde konuya hazırlık için görsellere dayalı sorular oluşturduğunu dile getirmiştir:

“Konuya başlamadan önce öğrencinin dikkatini çekmek gerekiyor. Mesela Milli Eğitim Bakanlığı sosyal bilgiler ders kitaplarında konu başında hazırlık çalışması olarak soru yazılmış. Konuya başlarken öğrencinin dikkatini nasıl çekebilirim diye düşündüm, görsellerle öğrencinin dikkatini çekip görsele ilişkin soru yönelterek konuya giriş yapmak istedim. Konuya hazırlıkta etkili olabileceğini düşündüğüm için modülümde görsellere dayalı sorular sordum.”

Buket hazırladığı modülde konuya hazırlık aşamasında tartışma sorularının yer aldığı etkinlik oluşturduğunu şöyle ifade etmiştir: “Konunun başlangıç bölümlerinde tartışma soruları ile öğrencilerin hazır bulunuşluklarını görmek istedim. Modülde, öğrencilerin tartışmasını sağlamaya yönelik sorulara yer verdim. Mesela bir haber verdim, bu haber ile ilgili soru da yazdım. İlk önce haber incelenip sonra öğrenciler için bu haberle ilgili soru sordum.”

Zeynep sosyal bilgiler ders kitabı modülünde, derste işlenecek konuya hazırlığa yönelik öğrencilerin hazırlayacağı etkinlikler oluşturduğunu şu sözleriyle açıklamıştır:

“Konuya girişte hazırlayım etkinliklerine yer verdim. Konunun başında öğrenci, konuyla ilgili bir etkinlik hazırlarsa konuyu daha iyi öğrenebileceğini düşünmüştüm. Konuyu işlemeden önce, konu ile ilgili öğrencilerin hazır bulunuşluğuna uygun etkinlikler hazırlamasını istedim. Öğrencilik

deneyimlerimden hareketle öğrencilerin ilgisini çekecek düzeyde değerlendirme etkinliklerine yer vermek istedim.”

Öğretmen adayları sosyal bilgiler ders kitabı modülünün sonunda da öğrenci düzeyine uygun çeşitli değerlendirme etkinlikleri oluşturduklarını vurgulamışlardır. Buket “Dersin sonunda anlatılan konuyu pekiştirmek öğrencinin öğrendiğini ortaya koymak için etkinlikler oluşturdum.” sözleriyle konu sonunda değerlendirme etkinliklerine yer verdiğini söylemiştir. Seda ders kitabı modülünde sınıf düzeyine uygun sorular oluşturmaya çalıştığını ve öğrencilerin ailelerinin katılımına dayalı bir değerlendirme etkinliğine yer verdiğini şu sözleriyle dile getirmiştir:

“Öğrencilerin yaş düzeyini göz önünde bulundurarak değerlendirme için soru ve etkinlik yazmaya çalıştım. Aile katılımını düşündüğüm için öğrencilerin derste anlatılan oy kullanma, seçimler konusuna yönelik aileleriyle yapacakları bir etkinlikte tartışma sorularına yer verdim. Birlikte yapalım diye bir etkinliği, öğrenme evde ailesiyle birlikte devam etsin istedim, o yüzden bu etkinliği yaptım.”

Ayrıca Seda değerlendirme etkinliği olarak bulmaca oluşturduğunu “Bulmaca çözmek bence eğlenceli, konunun özelliklerine göre sorular belirleyip acaba ne olabilir diye çocukların düşünmelerini sağlıyor. Modülün zenginleşeceğini düşündüğüm için bulmaca kullandım.” sözleriyle ifade etmiştir.

Emine ders kitabı modülünde değerlendirmeye yönelik sonuç cümlesi yazma etkinliği oluşturduğunu “Konuların sonunda öğrencilerin benim anlattıklarımın nasıl bir sonuç çıkardığını anlamak açısından modülümde sonuç cümlesi yazma etkinliğine yer verdim.” biçiminde dile getirmiştir.

Öğretmen adayları, oluşturdukları sosyal bilgiler ders kitabı modülünün son bölümünde geleneksel ölçme ve değerlendirmeye yönelik sorularına yer verdiklerini ifade etmişlerdir. Gamze buna ilişkin görüşünü “Modülün sonunda ölçme ve değerlendirme kısmında boşluk doldurma, eşleştirme, açık uçlu çoktan seçmeli gibi soru türlerine özellikle yer vermeye çalıştım.” sözleriyle ifade ederken Kerim, modülün son bölümünde geleneksel ölçme ve değerlendirmeye yönelik sorular oluşturduğundan şu sözlerle bahsetmiştir:

“Boşluk doldurma, çoktan seçmeli, eşleştirme soruları ve açık uçlu sorular oluşturdum. Modülüm 5. sınıf birey ve toplum öğrenme alanıyla ilgiliydi. Konu günlük hayatın içinden bir konu o yüzden öğrencilerin günlük hayatı ile konu arasında ilişki kurması için daha çok açık uçlu sorulara yer verdim. Örneğin sosyal bilgiler dersinin öğrencilere katkısını, öğrencilerin görev ve sorumluluklarının bilincinde olmasının çevreye etkisini sordum. Bence açık uçlu sorulara daha çok yer verilmeli, çünkü öğrencileri düşünmeye yönlendiriyor. Böylece bilgiye dayalı yorum yapabilirler.”

Sosyal Bilgiler Ders Kitabı Modülü Oluşturmanın Öğretmen Adaylarına Sağladığı Katkılar

Araştırmadan elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda sosyal bilgiler ders kitabı modülü oluşturmanın öğretmen adaylarına çeşitli katkılar sağladığı ortaya çıkmıştır. Buna ilişkin bulgular Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Ders Kitabı Modülü Oluşturmanın Öğretmen Adaylarına Sağladığı Katkılar

Çeşitli bilgiler edinme
Aktif öğrenmeyi sağlamaya yönelik etkinlikler
Ders kitabı hazırlama aşamaları
Ders kitaplarının içeriğindeki bilgiler
Teknik bilgiler
Çeşitli farkındalıklar kazanma
Öğretmene kitapta esneklik sunulması
Kitaplarda yer alabilecek eksiklikler
Kaynakların ve bilgilerin kullanımının önemi
Görsel kullanımının önemi
Ders kitaplarında farklı etkinliklere yer verilmesinin önemi
Ders kitabı hazırlama sürecinde karşılaşılabilecek sorunlar
Farklı bakış açılarını görme
Öğrenci düzeyine uygun içerik oluşturma
Özgüven gelişimine destek olma
Planlı çalışma alışkanlığı kazanma
Meslek yaşamından önce ders kitaplarını tanıma
Öğretim programındaki kazanımlar ile kitaptaki konuları ilişkilendirme

Öğretmen adayları sosyal bilgiler ders kitabı incelemesi dersi kapsamında ve sosyal bilgiler ders kitabı modülü hazırlayarak çeşitli bilgiler edindiklerini vurgulamışlardır. Gamze, ders kitabı modülü hazırlama için yaptığı çalışmalarda öğrencilerin aktif katılımını sağlamaya yönelik derste kullanılacak etkinliklere ilişkin bilgi edindiğini “Modülde kullanmak istediğim için konuyu öğrencilerin aktif katılımını sağlayarak nasıl işleyeceğimi, öğrenciye kazanımı nasıl göstereceğimi, ne tür etkinliklerle öğrencilerin derse aktif katılmalarını sağlayacağımı öğrendim.” sözleriyle ifade etmiştir. Han modül hazırlarken farklı kaynaklardan çeşitli bilgiler edindiğini şöyle belirtmiştir: “Ben bir ünite ile ilgili modül hazırladığım için farklı kaynaklardan yararlanarak daha çok bilğim oldu, o konuyu çok daha iyi öğrenme imkânım oldu. Ders kitabı hazırlama aşamalarını, kitap hazırlarken dikkat etmem gerekenleri öğrendim. Mesela fiziki olarak kitapların o kadar ince detayları olduğunu bilmiyordum, öğrendim.” biçiminde dile getirmiştir. Ayrıca Han tüm sınıf düzeylerinde okutulan sosyal bilgiler ders kitaplarına ilişkin bilgi edindiğini söylemiştir: “En büyük kazanım 4., 5., 6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarını tanımış ve içindeki bilgileri öğrenmiş oldum. Modül hazırlayacağımız için kitapları dikkatli inceledik. O açıdan ders süreci bence çok iyiydi.”

Esra, “Bu dersten önce kitaplarla ilgili herhangi bir şey görmemişim. Modül hazırlayacağım için ayrıntılı inceledim. Kitapta neler var onu görmüş oldum. Bir modül nasıl hazırlanır, aşamaları nelerdir, onu da öğrenmiş oldum.” sözleriyle ders kitabına ilişkin ayrıntılı bilgi sahibi olmakla birlikte ders kitabı hazırlama aşamalarına ilişkin bilgi edindiğini ifade etmiştir. Zeynep, sosyal bilgiler ders kitaplarının içeriğine ilişkin bilgiler edindiğini “Şöyle ki kendi açımdan bahsedeyim daha önceden ders kitaplarını bu kadar ayrıntılı incelememişim, incelediğimde hem

benim açımdan kitapların içeriğini öğrenmiş oldum hem de kitaplarda nelerin olması gerektiğini öğrenmiş oldum.” sözleriyle açıklamıştır.

Han ve Esra, ders kapsamında hazırladıkları modülün teknik konularda bilgi edinmelerini sağladığını belirtmiştir. Esra bu konudaki görüşünü şöyle dile getirmiştir: “Örneğin Word kullanımını ayrıntılı öğrendim. Word dosyasında metin kutusu eklemeyi kaldırmayı, görsellerin yerleştirilmesini modül hazırladığım için öğrendim. Benim için çok güzel bir deneyim oldu.” Han, “Teknik olarak bana biraz daha kendimi geliştirme fırsatı sundu. Çeşitli programlar öğrendim, farklı şeyler deneme imkânım oldu.” sözleriyle modül hazırlarken farklı bilgisayar programları öğrendiğini ifade etmiştir.

Öğretmen adaylarının çoğu sosyal bilgiler ders kitabı modülü hazırlama sürecindeki çalışmalarının çeşitli farkındalıklar kazanmalarını sağladığını dile getirmişlerdir. Buket, ders kitaplarında yararlanılan kaynakların ve bilgilerin kullanımının önemine ilişkin farkındalık kazandığını “Ders kitaplarında yararlanılan kaynakların önemli olduğunu fark ettim. Öğretmen olduğumda kitapta yer alan bilgilerin ve kaynakların derste hangisini, nasıl ve nerede kullanabileceğimi anladığımı düşünüyorum.” sözleriyle açıklamıştır. Zeynep, ders kitaplarını incelerken öğretmene sunulan esnekliği fark ettiğini şu sözleriyle ifade etmiştir: “Ders kitabındaki bilgileri ve konulara ek olarak konu kapsamı içinde günlük yaşamımızda, çevremizde bizi ilgilendiren bir olay, konu olduğunda onları da ek olarak derse katabiliriz. Ben ders kitaplarını inceleyince ve ders kitabı modülünü hazırlarken bunu fark etmişim.” Han, modül hazırlama ile ders kitabı hazırlama sürecinde karşılaşılabilecek sorunlara ilişkin farkındalık kazandığını belirtmiştir: “Kitapların hazırlanma süreçlerinde teknik, içerik, görsel gibi konularda ne tür sorunlar yaşanabileceğini görmüş oldum.” Ayrıca Han ve Emine ders kitaplarında görsel kullanımının önemine ilişkin farkındalık kazandıklarını belirtmişlerdir. Han, “Ben çeşitli görsellerin sınıf düzeyine uygun olmasının gerçekten çok önemli olduğunu fark ettim.” sözleriyle görsellerin sınıf düzeyine uygun kullanımının önemini fark ettiğini belirtmiştir. Emine şu sözleriyle ders kitaplarında sınıf düzeyine ve kazanıma uygun görsel kullanımının önemine değinmiştir: “Öncelikle kitaplarda görsel tasarım sınıf düzeyine uygun olmalı, bunu fark ettim. Biz üniversite öğrencisiyiz ama görsel görünce biz de mutlu oluyoruz. Sınıf düzeyine ve kazanımın içeriğine uygun görseller tasarlanmasının önemli olduğunu düşündüm.”

Emine, sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alabilecek eksiklere ilişkin farkındalık kazanmasının önemini de şu sözleriyle ifade etmiştir: “Sosyal bilgiler öğrencilerin gerçek yaşamını içeriyor. Bu dersi anlatacağız. Bu yüzden kitapta nasıl eksiklikler olduğunu fark etmek ve eksiklikleri fark edip bunu tamamlayarak öğrencileri anlatmak benim için en önemli farkındalık oldu.”

Kerim, ders kitaplarında sunulan etkinliklerin önemine ilişkin farkındalık kazandığını vurgulamıştır. Kerim bu konudaki görüşünü şöyle belirtmiştir: “Ders kitabındaki etkinliklerin önemini fark ettim. Mesela etkinlikte bir gazete haberini okuyup geçiyoruz ama aslında o örnek olay incelemesi gibi bir olay sunuyor. Onu çıkarsak o etkinlik yarım kalır, onun gerçekten orada olması gerekiyor. Bunun önemli olduğunu fark ettim.”

Zeynep, ders kapsamında yapılan çalışmaların ve oluşturulan ders kitabı modüllerinin arkadaşlarının bakış açılarını görmesini ve farkındalık kazanmasını sağladığını, bunun kendisi için önemli bir kazanım olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir:

“Şöyle ki benim açımdan modül hazırlama çok önemli kazanım oldu. Bazı noktalar benim dikkatimi çekmemiş ama arkadaşımın dikkatini çekmişti ya da tam tersi benim dikkatimi çeken arkadaşımın dikkatini çekmemişti. Arkadaşlarımın yaptığı çalışmalarla hem farklı bakış açılarından faydalanmış oldum hem kendi bakış açımı ve kendimi görmüş oldum. Bu bakımdan yararlı olduğunu düşünüyorum.”

Gamze ve Beyza, modül hazırlamalarının öğrenci düzeyine uygun içerik oluşturma konusunda kendilerine katkı sağladığını vurgulamışlardır. Gamze, “Dersi günlük yaşamdan örnekler sunarak ve öğrencilerin seviyesine inerek nasıl anlatabileceğimi öğrendim. Benim için yararlı oldu. Modülümün de öğrenci seviyesine uygun olmasına dikkat ettim, öğrendiklerimi yansıtmaya çalıştım.” sözleriyle öğrencilerin seviyesine uygun içerik oluşturma konusunda kendisine katkı sağladığını belirtmiştir. Beyza öğrencilerin sınıf düzeylerine yönelik içerik oluşturma konusunda zihninde bir şema oluştuğunu şöyle ifade etmiştir:

“Öğrencilere konuyu nasıl anlatacağımızı, onların seviyesine konuyu nasıl uyarlayacağımızı açıkçası ben bilmiyordum. Örneğin 5. sınıf öğrencisine konuyu nasıl anlatacağımı ve nasıl içerik hazırlayacağımı, 7. sınıf öğrencisine konuyu nasıl anlatacağımı, 7. sınıf öğrencisinin neler öğrenmesi gerektiğini vb. şeyleri detaylı olarak inceledim. Zihnimde tüm sınıf düzeylerinin bir şeması oluştu.”

Esra, modül hazırlama sürecinde edindiği kazanımlar sayesinde farklı ve özgün etkinlikler hazırlayabileceğine ilişkin görüşünü “Derste bilgilerim arttı, daha iyi şeyler yapabilirim, artık daha farklı etkinlikler, özgün etkinlikler hazırlayabilirim diye düşünüyorum.” biçiminde belirtmiştir. Emine ise ders kapsamında yaptığı çalışmaların kendine güvenmesini sağladığını “Bu dersin bana kattığı en büyük deneyim kendime güvenmek oldu. Çünkü ben modülü hazırlarken zorlanırım diye düşündüm ama kitabı açıp inceledim, yapabileceğimi ve zor değil aksine bana çok şey kattığını gördüm.” biçiminde dile getirmiştir.

Beyza, ders kitabı modülü hazırlama sürecinde düzenli olarak günlük tuttuğu için planlı çalışmanın ve bilimsel araştırma basamaklarına uygun biçimde araştırma yapmanın kendisini geliştirdiğini dile getirmiştir. Beyza buna ilişkin görüşünü şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Çalışma planıma güzel şeyler katarak gidiyorum. Ben bilimsel açıdan da kendimi geliştirdiğimi düşünüyorum. Daha planlı çalışmaya başladım, bilimsel araştırma basamaklarına uygun araştırmalar yapmaya ve günlük tutmaya başladım. Günlük tutmak benim daha önceden yaptığım bir deneyim değildi. Modül hazırlarken siz bizden yaşadığımız deneyimleri günlük tutarak yazıya aktarmamızı istemiştiniz. Ben modül hazırlarken yaptığım araştırmaları kâğıda döktüğümde bunun

benim için daha kalıcı, daha iyi olduğunu gördüm. Planlı çalışmaya başladım, bana öyle bir katkı sağladı.”

Seda, sosyal bilgiler öğretmeni olacağı için sosyal bilgiler ders kitaplarını iyi bilmenin önemli olduğunu belirtmiş olup öğretmenlik meslek yaşamında da tüm sosyal bilgiler kitaplarını ayrıntılı incelemek istediğini şu sözleriyle dile getirmiştir:

“Sosyal bilgiler öğretmeni olacağımız için aslında bu kitapları iyi bilmeniz gerekiyor. Sonuçta öğrencilere takılmadan dersi anlatacağız. Bu nedenle kitap incelemeleri açıkçası bana çok büyük katkı sağladı. Her kitabın ayrı ayrı incelenmesi gerektiğini düşünüyorum. Öğretmenlik meslek yaşamımda da her kitabı tek tek incelemeyi düşünüyorum. Bu ders sayesinde bu görüşüm oluştu, öğretmen olduğum için kitapları çok iyi bilmem gerekiyor.”

Benzer bir biçimde Gamze “Meslek yaşamından önce kitapları tanıdım. Bu da benim öğretmenlik mesleğine daha çok yaklaşmamı sağladı.” biçiminde ifade ettiği sözleriyle kitapları inceleyerek ders kitabı modülü hazırlamanın mesleğine yönelik tutumuna olumlu yansıdığını ifade etmiştir. Han, sosyal bilgiler ders kitaplarını lisans öğrencilik döneminde tanımanın önemli olduğuna ilişkin görüşünü şu sözleriyle açıklamıştır:

“Derslerimizde kullanacağımız bizi destekleyecek olan temel kitapları tanımış olduk. Meslek yaşamıma başladığımda birden çıkıp elimize bir kitap verilip bu kitabı derse yardımcı olarak kullanacaksınız denmesi zorlayıcı bir süreç olabilir. Bu nedenle ders kitabını tanıyarak modül hazırlama kitaptan derste yararlanabilmemizi daha da kolaylaştıracaktır. O yüzden bence ders kitaplarını öğrenciyken tanımamız önemli.”

Esra ve Emine, sosyal bilgiler ders kitabı modülü hazırlamanın öğretim programında yer alan kazanımlarla kitaptaki konuları ilişkilendirmelerine katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Emine, öğretim programındaki kazanımlarla kitaptaki konuları ilişkilendirmenin yararlı olduğunu “Öğretim programını çok iyi öğrendim, kazanımların içeriğini kitapta öğrenmek açısından çok çok yararlı bir ders ve süreç oldu diyebilirim.” sözleriyle dile getirmiştir. Esra, bu konudaki görüşünü şöyle belirtmiştir: “Biz öğretim programını incelediğimizde hep kazanımları görüyorduk ama kitaba baktığımızda kazanımlar nasıl ele alınmış, nelere değinilmiş onları daha iyi görmüş olduk. Kitapları incelemek ve modül hazırlamak öğreteceğimiz konuları ayrıntılı biçimde görmemizi sağladı.”

Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Ders Kitabı Modülü Oluşturma Sürecinde Yaşadığı Güçlükler

Araştırmadan elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda öğretmen adaylarının sosyal bilgiler ders kitabı incelemesi dersinde modül hazırlama sürecinde güçlükler yaşadığı ortaya çıkmıştır. Buna ilişkin bulgular Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Ders Kitabı Modülü Oluşturma Sürecinde Yaşanan Güçlükler

Teknik sorun
Kaynakça oluşturma
Görsel seçimi
Güncel haber ve bilgilere ulaşma
Öğrenci düzeyine uygun içerik oluşturma

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bazıları, modül hazırlama sürecinde teknik sorun yaşadıklarını vurgulamışlardır. Buket, sosyal bilgiler ders kitabı modülü oluştururken teknik konuda yaşadığı sorunu “Beni zorlayan Word üzerinde metin kutusu oluşturma oldu, teknik konuda sorun yaşadım. Açıkçası onun dışında pek zorlanmadım.” sözleriyle dile getirmiştir. Benzer biçimde Beyza, “Modül hazırlarken, en çok zorlandığım kısım Word sayfa düzenini oluşturmak oldu, o beni çok zorladı.” sözleriyle modül hazırlama sürecinde yaşadığı teknik sorunu belirtmiştir. Zeynep ise renk ayarlama ve biçimsel düzenleme konusunda yaşadığı teknik sorunu “Renk ayarlamak ve bir şeyin biçiminde düzenleme yapmak beni zorlamıştı.” biçiminde belirtmiştir. Han, modül hazırlama sürecinde yaşadığı teknik sorunları şöyle dile getirmiştir: “Modül hazırlama sürecinde kullandığım program birden kapandı, tekrar baştan yaptım. Bir de kapak sayfasında fotoğraflar kaydı, kapak sayfası taşı. Onları düzeltmede zorlandım. Genel olarak teknik sorun yaşadım diyebilirim.”

Esra ve Beyza kaynakça oluşturma ile ilgili güçlük yaşadığını dile getirmiştir. Esra, görsellere ilişkin kaynakça oluşturmada zorlandığını “Görsellerin hepsini kaynakçada belirtmek biraz benim için zor oldu, hepsini tek tek kaynakçaya ekledim.” biçiminde belirtirken Beyza modül hazırlama sürecinde kaynakça oluşturmada yaşadığı sorunu “Kaynakçaların hepsini bir araya getirmek gerçekten zordu, onda zorlandım.” sözleriyle ifade etmiştir.

Tuna konuyla doğrudan ilişkili görsellere ulaşmaya ilişkin güçlük yaşadığını “Konuyla doğrudan ilişkili görselleri bulacağım diye baya zorlandım. Çeşitli ve farklı aramalar yaptım, uzun uzun araştırma yaptım.” biçiminde açıklamıştır. Zeynep, ise görseller konusunda yaşadığı sorunu “Kaliteli görsel bulmak da zor olmuştu, bazı görseller bulanık olabiliyordu. Bu bakımdan zorlandım diyebilirim.” olarak dile getirmiştir. Ayrıca Zeynep konuyla ilişkili güncel haber bulmada yaşadığı güçlüğü şöyle ifade etmiştir: “En çok zorlandığım konu güncel haberlere yer verme olabilir. Konuyla tam olarak ilişkili ve güncel haber bulmak istedim. O yüzden biraz zorluklar yaşadım. Güncel haber bulmak için çok fazla araştırma yaptım.” Han ise güncel bilgilere ulaşmada sorun yaşadığını “Güncel TÜİK verilerine ulaşmam zor oldu.” biçiminde belirtmiştir.

Beyza ve Seda, öğrenci düzeyine uygun içerik oluşturma konusunda güçlük yaşadıklarını belirtmişlerdir. Beyza yaşadığı sorunu şöyle belirtmiştir: “Benim için içerik oluşturmak zor oldu. Çünkü 4. sınıf düzeyine uygun içerik yazmam gerekiyordu. Onu ayarlamak için gerçekten uğraştım.” Seda ise bu konuda yaşadığı güçlüğü “Öğrencilerin düzeyine uygun içerik oluşturma, modülün anlatımının öğrenci düzeyine uygun olması beni biraz zorlamıştı.” biçiminde dile getirmiştir.

Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Ders Kitabı Modülü Oluşturulması Sürecine İlişkin Önerileri

Araştırmadan elde edilen verilerin analiz edilmesi ile öğretmen adaylarının sosyal bilgiler ders kitabı incelemesi dersi kapsamında sosyal bilgiler ders kitabı modülü hazırlama sürecinde edindikleri deneyimlerden yola çıkarak öneriler sunduğu sonucu elde edilmiştir. Buna ilişkin bulgular Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Önerileri

Derse ilişkin öneriler
Zorunlu ders olması
Ders saatinin arttırılması
Modül oluşturmaya ilişkin öneriler
Ders günlüğü tutulması
Dönem başında sistemli çalışmaya teşvik edilmesi

Öğretmen adaylarının bazıları, ders kitabı modülü oluşturdukları sosyal bilgiler ders kitabı incelemesi dersinin zorunlu ders olarak okutulmasını önermiştir. Han bu önerisini “Bence ders kitaplarını öğrenciyken tanımamız çok önemli, bu dersi biz seçmeli aldık ama zorunlu ders olabilir.” sözleriyle ifade etmiştir. Zeynep ise buna yönelik görüşünü şöyle ifade etmiştir: “Ders kitabının içeriğini inceleyip modül oluşturmak gerçekten çok faydalı oldu. Seçmeli olduğu için herkes bu dersi almıyor, kitapla ilgili bilgisi olmuyor. Bunun önemli olduğunu düşünüyorum, sosyal bilgiler ders kitabı incelemesi dersinin zorunlu ders olmasını öneriyorum.” Beyza ise sosyal bilgiler ders kitaplarını incelemenin öğretmen adayları için önemli bir gereklilik olduğuna ilişkin görüşünü şu sözlerle ifade etmiştir:

“Bence bu konu çok önemli, ben öğretmen olacağım ve mesleğe başladığımda öğrencilere vereceğim kazanımların ders kitaplarında nasıl yer bulunduğunu benim öğrenmem gerekiyor. Ben her öğretmen adayının bulunduğu branştaki ders kitaplarını incelemesi gerektiğini ve bunun çok önemli olduğunu düşünüyorum. Meslek yaşamına başladığında bu konuyla ilgili herkes bilgi sahibi olmalı. Ders zorunlu olmalı.”

Buket, sosyal bilgiler ders kitabı incelemesi dersinde konuların ayrıntılı ele alınabilmesi için ders saatinin arttırılmasını önermiştir: “Ders saati artırılabilir bence, mesela üç ders saatinde konular daha ayrıntılı incelenebilir diye düşünüyorum.”

Beyza, sosyal bilgiler ders kitabı modülü hazırlamanın sistemli çalışma gerektirdiğini ve dönem başında sistematik çalışmanın önemli olduğuna ilişkin ayrıntılı bilgilendirme yapılmasını önermiştir. Beyza buna ilişkin görüşünü şöyle belirtmiştir:

“Ders kitabı modülü hazırlarken sistematik bir şekilde ve düzenli çalışmak gerekiyor, son dakika yapılacak bir iş değil, buna bir zaman ayırmak gerekiyor. Bu ödevin süresi de çoktu, dönem başında bilgi verildi ancak bazı arkadaşlarım modülü yetiştirmede zorlandı. Modül hazırlanacak derslerde

zaman alan bir çalışma olduğuna yönelik dönem başında sistematik çalışmanın önemi açıklanabilir ve herkes sistemli çalışmaya teşvik edilebilir.”

Seda, sosyal bilgiler ders kitabı modülü hazırlama sürecinde günlük tutmanın yararlı olduğunu, sosyal bilgiler ders kitabı modülü hazırlayacak kişilerin günlük tutmasının süreci kolaylaştıracağına ilişkin önerisini şöyle dile getirmiştir: “Biz ders kapsamında modül hazırlarken günlük tutmuştuk. Modülle ilgili gün gün ne yaptığımızı yazmıştık. Bence modül hazırlayacaklar kesinlikle öyle çalışmalı, süreci çok kolaylaştırıyor, bunu önerebilirim.”

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmada öğretmen adaylarının sosyal bilgiler ders kitabı incelemesi dersi kapsamında sosyal bilgiler ders kitabı modülü oluşturma deneyimleri ortaya konulmuştur. Alan yazında, sosyal bilgiler ders kitaplarının öğrencilerin başarısını olumlu etkileyeceği belirtilmektedir (Savage, Hübner, Biewen, Nagengast ve Polikoff, 2021). Bu araştırmada da benzer biçimde öğretmen adayları tarafından ders kitaplarının öğrencilerin kalıcı öğrenmesini destekleyeceği vurgulanıp öğrencilerin ilgisini çekebilecek biçimde içerikler, görseller ve etkinlikler ile sosyal bilgiler ders kitabı modülleri oluşturulmak istendiği vurgulanmıştır.

Ders kitaplarında biçimsel özelliklerden biri olan kapak tasarımının iyi olması ve kapağın kitabın içeriğini yansıtip ilgi çekmesi önemlidir (Doğan ve Tuğ, 2017). Bu araştırmaya katılan öğretmen adayları hazırladıkları sosyal bilgiler ders kitabı modüllerinde öğrenciler için ilgi çekici kapak tasarımı yaptıklarını ve modülde kullandıkları renkleri öğrenci düzeyine uygun düzenlediklerini dile getirmişlerdir. Demir ve Atasoy (2018) tarafından 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmada, kitabın kapağındaki görselin tek bir öğrenme alanı ile ilişkili olduğu ve dersin bütünü kapsamadığı belirtilmiştir. Bu araştırmada da benzer biçimde öğretmen adaylarından bazıları inceledikleri sosyal bilgiler ders kitaplarının kapaklarında görsellerin düz ve tek bir konuyu yansıttığını, kendi hazırladıkları sosyal bilgiler ders kitabı modüllerinin kapağını kapsayıcı biçimde yapmaya çalıştıkları sonucu elde edilmiştir.

Ortaokul öğrencilerine yönelik Doğan ve Torun (2018) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada ders kitabı, internet, gazete, televizyon, aile ve arkadaş gibi bilgi kaynakları arasında ortaokul öğrencilerinin ders kitaplarında sunulan bilgileri en güvenilir bilgi olarak belirttikleri sonucu elde edilmiştir. Bu araştırmada da öğretmen adayları tarafından sosyal bilgiler ders kitaplarında sunulan bilgilerin bilimsel, doğru ve güvenilir kaynaklardan alınmasının oldukça önemli olduğu vurgulanmış olup hazırladıkları sosyal bilgiler ders kitabı modüllerinde doğru ve bilimsel bilgiye dayalı içerik sunmaya çalıştıkları yönünde görüş belirttikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Sosyal bilgiler dersinde, öğretmenlerin ve öğrencilerin birincil kaynak olarak kullandıkları ve takip ettikleri ders kitaplarında Atatürkçülük konularına yer verilmesi önemli görülmektedir (Çelikkaya, Esen ve Kürümoğlu, 2018). Araştırmada da öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinde Atatürkçülük konularına yer vermenin önemli olduğuna ilişkin görüş belirttiği ve sosyal bilgiler ders kitabı modüllerindeki içeriği Atatürkçülük konuları ile ilişkilendirdikleri sonucu elde edilmiştir.

Sosyal bilgiler dersinde güncel olaylara yer verilmesi ile öğrencilerin düşünmesi, araştırması ve olaylara farklı bakış açılarıyla bakmasına katkı sağlanmaktadır. Ayrıca sosyal bilgiler dersinde güncel olayların kullanımının öğrenciler için çeşitli yararları vardır (Arın ve Deveci, 2008). Bu araştırmaya katılan öğretmen adayları da benzer biçimde sosyal bilgiler dersinin güncel yaşamla ilişkili olduğu için güncel olayların kullanımının önemli olduğunu, öğrencilerin konuyu pekiştirmesini ve farklı açılardan düşünmesini sağladığını belirterek oluşturdukları ders kitabı modüllerinde güncel olaylara yer verdiklerini dile getirmişlerdir.

Sosyal bilgiler dersi insan ve insan yaşamına ilişkin bilgileri konu edindiğinden derste yazılı ve sözlü edebi türlerin kullanılması gerekmektedir. Bunun yanı sıra edebi türlerin derste kullanılması öğrencilerin ilgisini çekerek öğrenilenleri somutlaştırmaktadır (Kaymakçı, 2013). Araştırmada öğretmen adaylarının sosyal bilgiler ders kitabı modüllerinde öğrencilerin ilgisini çektiği ve dersi eğlenceli hale getirdiği için edebi türlere yer verdiği bulgusu elde edilmiştir. Araştırmanın bu bulgusu Ünlü (2016) tarafından sosyal bilgiler öğretmenlerinin katılımıyla gerçekleştirilen edebi türlerden yararlanılmasının öğrencilerin derse ilgisi duymasını ve dersi eğlenceli hale getirmesini sağladığına ilişkin bulgusuyla benzerlik göstermektedir.

Araştırmada öğretmen adaylarının derslere aile katılımı sağlamanın öğrencilerin derse aktif katılımını sağlayacağını ve aile-çocuk iletişimini güçlendireceğini düşündükleri için sosyal bilgiler ders kitabı modüllerinde aile katılımına yer verdiği ortaya çıkmıştır. Araştırmanın bu bulgusu, alan yazında yer alan aile katılımının öğrenci ve aile iletişimini güçlendirdiğine yönelik araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir (Herrell, 2011; Türe ve Deveci, 2021).

Günümüzde ders kitapları bilgi aktarmakla birlikte eleştirel ve beceri temelli sosyal bilgiler öğretimi gerçekleştirmeye yönelik etkinlikleri içermelidir (Hansen ve Puustinen, 2021). Alan yazında disiplinler arası yapısından dolayı sosyal bilgiler dersinde farklı yöntem ve tekniklerin kullanılmasının günlük yaşamla okulu bütünleştirdiği ve öğrencilerin derste kazandırılması amaçlanan bilgi, beceri ve değerleri kazanmalarına katkı sağladığı vurgulanmaktadır (Güven ve Şahin, 2016). Benzer biçimde araştırmada öğretmen adayları sosyal bilgiler dersinin öğretiminin etkili bir biçimde gerçekleştirilmesi, sosyal bilimlere ilişkin sunulan çeşitli içeriği öğrencilere kazandırmada farklı yöntem ve tekniklerin kullanılmasının önemli olduğunu vurgulamışlardır. Araştırmada öğretmen adaylarının oluşturdukları sosyal bilgiler ders kitabı modülünde aile katılımı, örnek olay, iş birliğine dayalı öğrenme, altı şapkalı düşünme gibi aktif katılımı sağlamaya ve araştırma yapmaya yönelik çeşitli etkinliklere yer verdikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Bu araştırmada öğretmen adaylarının, sosyal bilgiler ders kitabı modüllerinde fotoğraf, gazete, harita, karikatür, resim, şema ve kavram haritası gibi çeşitli ve ilgi çekici görsellere yer verdikleri ortaya çıkmıştır. Alan yazında, görsellerin öğrencilerin konuyu anlamasını desteklemekle birlikte öğrencilerin görselleri eleştirel biçimde incelemesi, yorumlaması ve çıkarım yapması ile beceri gelişimine katkı sağladığı belirtilmiştir (Murphy, 2017). Ayrıca alan yazında ders kitaplarında görsellerin kullanımının öğrencilerin ilgisini çektiği için kalıcı öğrenmesini destekleyeceği ifade edilmektedir (Uzuner, Aktaş ve Albayrak, 2010; Yaşar, 2004). Nitekim Demirezen ve Akhan

(2011) 'nın ortaokul öğrencileriyle gerçekleştirdiği araştırmada görsellerin öğrenmede kalıcılığı artırdığı ve öğrencilerin öğrendiklerini daha kolay hatırlamalarını sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adayları da benzer görüş belirtmiş olup öğretmen adaylarının hazırladıkları sosyal bilgiler ders kitabı modüllerinde öğrenci düzeyine uygun, eğitici ve ilgi çekici görsellere yer verdikleri ortaya çıkmıştır.

Soylu ve Memişoğlu (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin kavram öğretimine yönelik materyaller kullanılmasının öğrenmeyi kalıcı hale getirdiği görüşünde olduğu ortaya çıkmıştır. Bu araştırmaya katılan öğretmen adaylarından bazıları da benzer biçimde derste kavram haritası kullanımının öğrencilerin kalıcı öğrenmesini sağlayacağını düşündüğü için hazırladıkları sosyal bilgiler ders kitabı modülünde kavram haritasına yer verdiğini belirtmiştir.

Öğrencilerin temel kaynak olarak yararlandığı ders kitaplarında kullanılan dilin açık, anlaşılır, doğru ve sade olması, cümleler ve cümlelerdeki kelime sayılarının öğrencilerin sınıf düzeylerine uygun biçimde düzenlenmesi önemlidir (Erol ve Kiroğlu, 2012). Ders kitaplarının öğrenci düzeyine uygun biçimde düzenlenmesinin önemli bir gereklilik olduğunu vurgulayan sosyal bilgiler öğretmen adayları, hazırladıkları sosyal bilgiler ders kitabı modüllerinde öğrenci düzeyine uygun sade, açık ve anlaşılır bir dil kullanmaya çalıştıklarını, öğrenci düzeyine uygun uzunlukta metinler oluştuklarını ve yabancı kelimeleri açıkladıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmen adayları, sosyal bilgiler ders kitabı modüllerini içerik, görseller, dil ve anlatım ile ölçme değerlendirme bakımından da öğrenci düzeyine uygun oluşturmaya dikkat ettiklerini ifade etmişlerdir.

Ders kitaplarında yer alan ölçme ve değerlendirme çalışmaları ile öğrencilerin sosyal bilgiler dersinin kazanımlarına ulaşma düzeyleri belirlenebilmektedir. Bu bakımdan ders kitaplarında yer alan ölçme ve değerlendirme çalışmaları, sosyal bilgiler dersinin öğretiminin başarılı bir biçimde gerçekleştirilmesine yardımcı olmaktadır (Yaşar, 2005, s. 10). Karagözoğlu (2020)'nun araştırmasına katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve öğrencilerin sosyal bilgiler ders kitaplarındaki ünite sonu değerlendirme çalışmalarının aynı olduğu ve çeşitliliğinin artırılması gerektiği görüşünde oldukları bulgusu elde edilmiştir. Bu araştırma kapsamında yer alan öğretmen adaylarının oluşturdukları sosyal bilgiler ders kitabı modüllerinin değerlendirme bölümleri çeşitlilik göstermektedir. Öğretmen adayları sosyal bilgiler ders kitabı modüllerinin değerlendirme bölümlerinde değerlendirme etkinlikleri, hazırlık ve tartışma soruları, geleneksel ölçme ve değerlendirmeye yönelik sorular oluşturmakla birlikte sonuç cümlesi yazma, yaz-paylaş-öğren, bildiklerim-öğrendiklerim gibi çeşitli etkinliklere yer vermişlerdir.

Robert (2014) tarafından sosyal bilgiler ders kitaplarının incelenmesinin gerek araştırma gerek uygulama olmak üzere her alanda önemli yararları olduğu vurgulanmaktadır. Bu araştırmaya katılan öğretmen adayları da ders kitaplarının incelenmesinin önemine vurgu yapmışlar ve kendilerine çeşitli yararlar sağladığını ifade etmişlerdir. Araştırmada bazı öğretmen adaylarının, ders kitabı modülü oluşturdukları için sosyal bilgiler ders kitaplarını ayrıntılı ve dikkatli bir biçimde inceleyerek her sınıf düzeyine yönelik kitapta sunulan içeriği öğrenmekle birlikte öğrencilerin sınıf düzeylerine uygun içerik oluşturmayı da öğrendikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen

adaylarının modül hazırladıkları konuya ilişkin çeşitli araştırmalar yaptıkları için o konuda kapsamlı bilgi edindikleri ve modülde yer vermek istedikleri için derse aktif katılım sağlamaya yönelik etkinlikleri ayrıntılı öğrendikleri sonucu elde edilmiştir. Öğretmen adaylarının modül oluşturarak teknik konularda da bilgi edindikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarının bazılarının sosyal bilgiler ders kitabı modülü hazırlama sürecinde planlı çalışma alışkanlığı kazandıklarını ve bir ürün ortaya koymalarının özgüven gelişimlerine katkı sağladığı sonucu elde edilmiştir. Bu sonuçlara dayalı olarak lisans düzeyinde öğretmen adaylarının sosyal bilgiler ders kitabı modülü oluşturmasının öğrencilerin çeşitli bilgiler, farkındalıklar ve beceriler edinmesini destekleyeceği, bir ürün ortaya koymaya yönelik gerçekleştirilen uygulamaların öğretmen adaylarının çok yönlü gelişimlerine katkı sağlayacağı söylenebilir.

Bu araştırmaya katılan öğretmen adaylarından bazıları, sosyal bilgiler ders kitabı modülü oluşturmalarının kendilerini öğretmenlik mesleğine yaklaştırdığını ifade etmiştir. Bu bulgu ders kitabı inceleyerek modül hazırlamaya ilişkin yapılan çalışmaların öğretmen adaylarının mesleğine yönelik tutumuna olumlu yansıdığını ortaya koymaktadır. Buradan hareketle öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersine ilişkin deneyim edinmesini sağlayan uygulamaların öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutum geliştirmelerine katkı sağlayacağı söylenebilir.

Araştırmada öğretmen adaylarının sosyal bilgiler ders kitabı modülü hazırlama sürecinde teknik sorun yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının bazıları, sosyal bilgiler ders kitabı modülü oluştururken konuyla doğrudan ilişkili güncel haber ve görsel bulma konusunda güçlük yaşadıklarını belirtmişlerdir. Araştırmada öğretmen adaylarından bazılarının ders kitabı modüllerinde öğrenci düzeyine uygun içerik oluşturma konusunda zorlandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler ders kitabı modülü geliştirmeye yönelik yapılan uygulamalarda bu sorunların yaşanmaması için teknik konularla birlikte öğrenci düzeyine uygun içerik oluşturma, güncel kaynaklara ve görsellere erişim konularında öğretmen adayları desteklenebilir.

Alan yazında sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders kitaplarından yararlanmaya ilişkin eksiklikleri olduğu ortaya konulan bir araştırmada, öğretmen adaylarının lisans eğitimlerinde okutacağı dersin kitaplarını etkili bir biçimde incelemesinin önemli bir gereklilik olduğu vurgulanmaktadır (Ertürk ve Güler, 2017). Benzer biçimde bu araştırmaya katılan öğretmen adayları, sosyal bilgiler ders kitaplarının lisans düzeyinde incelenmesinin bir gereklilik olduğunu vurgulayıp sosyal bilgiler ders kitabı incelemesi dersinin zorunlu ders olmasını önermişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmen adayları ders kitabı modülü hazırlamanın sistemli çalışma gerektirdiğini ve dönem başında sistematik çalışmanın önemli olduğuna ilişkin ayrıntılı bilgilendirme yapılmasını önermiştir. Ayrıca bazı öğretmen adayları tarafından modül hazırlama sürecinde günlük tutmanın yararlı olduğu vurgulanıp sosyal bilgiler ders kitabı modülü hazırlayacak kişilerin günlük tutması önerisi sunulmuştur.

ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak seçmeli olarak okutulan sosyal bilgiler ders kitabı incelemesi dersinin zorunlu ders olması ve bu ders kapsamında öğretmen adaylarının ders kitabı modülü oluşturmasının

sağlanması önerilebilir. Araştırmaya yönelik olarak; öğretmen adaylarının hazırladıkları sosyal bilgiler ders kitabı modüllerinin uygulanması ve bu modüllerin uygulamadaki etkilerinin incelemesine ilişkin araştırmalar gerçekleştirilmesi önerilebilir. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenleri ile sosyal bilgiler ders kitabı modülünün nasıl oluşturulabileceğine ve oluşturulan ders kitabı modüllerinin uygulamadaki etkilerini ortaya koymaya yönelik eylem araştırması gerçekleştirilebilir.

ETİK METNİ

“Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazara aittir. Makalenin etik kurul izni Anadolu Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan 24.12.2021 tarihi ve 231468 Protokol Numarası ile alınmıştır.”

Yazarın Katkı Oranı Beyanı: Yazarın bu makaleye katkı oranı %100’dür.

KAYNAKÇA

- Altun, A. (2013). Yapılandırmacı yaklaşım, sosyal bilgiler programları ve ders kitapları. B. Akbaba. (Ed.), *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu: Sosyal bilgiler* (ss.2-26). Pegem Akademi.
- Arın, D. & Deveci, H. (2008). Sosyal bilgiler dersinde güncel olayların kullanımının öğrenci başarısına ve hatırd tutma düzeyine etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(26), 170-185.
- Barth, J. L. (1993). Social studies: There is a history, there is a body, but is it worth saving? *Social Education*, 57(2), 56-57.
- Çelikkaya, T., Esen, Z. & Kürümlüoğlu, M. (2018). 2005 ve 2017 sosyal bilgiler programı 4.ve 5. sınıf ders kitaplarında Atatürk ve Atatürkçülük. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(10), 118-136. <https://doi.org/10.20860/ijoses.429939>
- Demir, Y. & Atasoy, E. (2018). 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının (2017) değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 753-780. <https://doi.org/10.19171/uefad.505647>
- Demirezen, S. & Akhan, N. E. (2011). İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabındaki görsel öğelerin öğrenmede kalıcılığa etkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27, 1-24.
- Doğan, Y. & Tuğ, O. (2017). Uluslararası sınavlarda başarılı ülkeler ve Türkiye’nin sosyal bilgiler ders kitaplarının tasarım boyutu açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1(1), 56-79.
- Doğan, Y. & Torun, F. (2018). Sosyal bilgiler ders kitapları nereye gidiyor? *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, 4(2), 111-125.
- Dündar, H. & Kenyon, E. (2020). Migration and immigrants in social studies textbooks (Turkey and US sample). *International Electronic Journal of Elementary Education*, 12(4), 359-370. <https://doi.org/10.26822/iejee.2020459465>

- Erol, B. & Kiroğlu, K. (2012). Hayat bilgisi ders kitaplarının dil ve anlatım yönünden değeriendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 32, 155-176.
- Ersoy, A. F. (2016). Fenomenoloji. A. Saban & A. Ersoy. (Ed). *Eğitimde nitel araştırma desenleri* (ss.51-105). Anı Yayıncılık.
- Ertürk, M. & Güler, E. (2017). 5. 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi (Muğla İli Örneği). *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8, 64-76. <https://dergipark.org.tr/en/pub/goputeb/issue/34591/382005>
- Gülersoy, A. E. (2013). İdeal ders kitabı arayışında sosyal bilgiler ders kitaplarının bazı özellikler açısından incelenmesi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 2(1), 8-26.
- Hali, S. (2014). Tarih öğretilimi ve ders kitapları. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3, 158-166.
- Hansen, P. & Puustinen, M. (2021) Rethinking society and knowledge in Finnish social studies textbooks. *Journal of Curriculum Studies*, 53(6), 857-873. <https://doi.org/10.1080/00220272.2021.1881169>
- Herrell, P. O. (2011). *Parental involvement: Parent perceptions and teacher perceptions* [Unpublished Doctoral Thesis]. East Tennessee State University.
- Hussain, R. (2012). Students' views of impact of textbooks on their achievements. *An International Conference at Aga Khan University Institute for Educational Development*, November 1-3, pp. 430-438. http://ecommons.aku.edu/pakistan_ied_pdck/230
- Karagözoğlu, N. (2020). *Sosyal bilgiler ders kitaplarının değeriendirilmesi*. İksad Yayınevi.
- Karasu Avcı, E. & Faiz, M (2018). 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitapları "etkin vatandaşlık" öğrenme alanında yer alan becerilerin ve değerielerin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 2(1), 1-21.
- Kaymakçı, S. (2013). Sosyal bilgiler ders kitaplarında sözlü ve yazılı edebî türlerin kullanım durumu. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 230-255.
- Kılıçoğlu, E. (2020). Ortaokul matematik ders kitabı etkinliklerinde soyutlama becerisinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(3), 628-650. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.736764>
- Kuş, Z. , Merey, Z. & Karatekin, K. (2013). İlköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan değerieler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25) , 183-21 .
- Lindqvist, M. H. (2019). Talking about digital textbooks. The teacher perspective. *International Journal of Information and Learning Technology*, 36(3), 254-265. <https://doi.org/10.1108/IJILT-11-2018-0132>
- Martorella, P. H. (1998). *Social studies for elementary school children developing young citizens*. Prentice-Hall.
- McKean, B. (2002). Artistic representations in three fifth-grade social studies textbooks. *The Elementary School Journal*, 103(2), 187-197.
- Merey, Z. (2018). A comparison of human rights education in social studies textbooks in Turkey and the United State. *International Journal of Progressive Education*, 14(6), 18-37. <https://doi.org/10.29329/ijpe.2018.179.2>
- Meyer, J. M., Bromley, P. & Ramirez, F. O. (2010). Human rights in social science textbooks: Cross-national analyses, 1970–2008. *Sociology of Education*, 83(2), 111-134.

- <https://doi.org/10.1177/0038040710367936>
- Murphy, D. D. (2017). An investigation of the non-text elements included in social studies textbooks. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED574269.pdf>
- Nalçacı, A. (2011). İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Erzurum örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 321-335 .
- Özkan, R. (2010). Türk eğitim sisteminde himayeci değerler: İlköğretim ders kitapları örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 1124-1141.
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. M. Bütün & S. B. Demir (Çev. Ed.). Anı Yayıncılık.
- Pingel, F. (2010). *UNESCO Guidebook on textbook research and textbook revision*. (2nd revised and updated edition). United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- Roberts, S. L. (2014). A review of social studies textbook content analyses since 2002. *Social Studies Research and Practice*, 9(3), 51-65. <https://doi.org/10.1108/SSRP-03-2014-B0004>
- Savage, C., Hübner, N., Biewen, M., Nagengast, B. & Polikoff, M. S. (2021). Social studies textbook effects: Evidence from Texas. *American Educational Research Association Open*, 7(1), 1-9. <https://doi.org/10.1177/2332858421992345>
- Soylu, T., & Memişoğlu, H. (2019). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kavram öğretimine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 5(4), 464-484
- Şahin, D., & Güven S. (2016). Sınıf öğretmenlerinin fen bilimleri hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerindeki yöntem ve teknik kullanımına ilişkin görüşleri. *Online Fen Eğitimi Dergisi*, 1(1), 42-59.
- Şenşekerci E. (2016). Öğretmen adaylarının görüşlerine göre sosyal bilgiler ders kitaplarının bazı özellikler açısından değerlendirilmesi. *Kesit Akademi Dergisi*, 2(4), 84-104.
- Taşdemir, M. (2018). *Ortaokul altıncı sınıf sosyal bilgiler ders kitabı metinlerinin kültürel mirasa duyarlılık değeri açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Taşın, A. & Memişoğlu, H. (2019). Sosyal bilgiler ders kitaplarında güncel konulara yer verilme durumunun incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(2), 599-610.
- Türe, H. & Deveci, H. (2021). Utilizing family involvement activities in a social studies course: An action research study. *Education & Science*, 46(205), 409-452.
- Uzuner, S., Aktaş, E. & Albayrak, L. (2010). Türkçe 6, 7 ve 8. sınıf ders kitaplarının görseller (illüstrasyonlar) açısından değerlendirilmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları/TÜBAR*, 27, 721-733.
- Ünlü, İ. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders materyali olarak edebi ürün kullanımına yönelik görüşleri. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 7(22), 120-136.
- Yaşar, O. (2004). İlköğretim sosyal bilgiler derslerinde görsel materyal kullanımı ile coğrafya konularının eğitim ve öğretimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 163. http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/milli_egitim_dergisi/163/yasar.htm

Yaşar, O. (2005). Türkiye’de okutulan orta öğretim coğrafya ders kitaplarında ölçme ve değerlendirme çalışmalarına yönelik karşılaştırmalı bir yaklaşım. *International Journal of Progressive Education*, 1(2), 9-30.

Yıldırım, A. & Şimşek H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (12 baskı). Seçkin Yayıncılık.

Zarillo, J. J. (2016). Sosyal bilgiler öğretimi. B. Tay & S. B. Demir (Çev. Ed.). Anı Yayıncılık.